Organizatorzy:

Wsparcie finansowe:

Śladami Żydów na Lubelszczyźnie
Gra miejska dla młodzieży gimnazjalnej lub licealnej „Zakamarki Zamościa”
Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN”. Lublin 2011
Opracowanie: Milena Migut

Zajęcia mają formę gry miejskiej, podczas której uczestnicy poznają historię oraz główne zabytki Starego Miasta w Zamościu. Gra rozpoczyna się na Rynku, gdzie uczestnicy dzieleni są na pary. Gra jest przygotowana dla 16 par. Osiem par otrzymuje kartę z planem miasta i zaznaczonym na nim punktem, gdzie para ma dojść po rozpoczęciu zajęć oraz kopertę z zadaniami dla innych grup (w każdej kopercie jest 16 kart pracy – po jednej karcie dla każdej kolejnej grupy, karty są zaznaczone jako załączniki). W tym miejscu będzie oczekiwała nadejścia kolejnej pary. Pozostałych osiem par pozostaje 3-5 minut razem z prowadzącym, który po tym czasie rozdaje każdej parze mapy z zaznaczonym punktem, gdzie ma dojść (każda para otrzymuje jedną mapę – załącznik nr 9 i losuje jedno z miejsc, do którego ma dojść na początku – załącznik nr 10). W tych miejscach czekają już wcześniej wysłane pary.
Oczekujące pary wyjmują z koperty pierwszą kartę pracy i wykonują zadanie, a kiedy w miejsce, gdzie czekają, przyjdzie kolejna para, muszą przeczytać nadchodzącej parze dołączony do mapy tekst (załączniki 1.1, 2.1, 3.1, 4.1, 5.1, 6.1, 7.1, 8.1) . Grupa, która przyjdzie ma zapamiętać jak najwięcej szczegółów z tekstu i własnymi słowami je opowiedzieć. Kiedy już to zrobi, grupy wymieniają się mapami i grupa, która oczekiwała, zabiera własną, wypełnioną kartę pracy oraz nową mapę (którą otrzymała od drugiej grupy) i udaje się do kolejnego punktu.
Grupa, która pozostała w danym miejscu wykonuje zadanie (wyjmuje z koperty, która jest przynależna danemu punktowi, kartę pracy i uzupełnia ją. Zadania są w załącznikach 1.2, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3, 4.2, 5.2, 6.2, 7.2, 8.2). Kiedy grupa wypełni kartę pracy, zjawi się kolejna para i procedura powtarza się, jak poprzednio. Ponieważ jest 16 par, początkowo w kopertach w każdym punkcie jest po 16 kart pracy. Każda grupa, opuszczając dany punkt, zabiera z niego wypełnioną kartę pracy.
W rezultacie każda grupa powinna przejść tę samą trasę (wykonać zadania w ośmiu punktach), wymieniając się mapami. Każda z grup zbiera wypełnione karty pracy i po zakończeniu gry daje je prowadzącemu, który może ocenić, która para najlepiej wykonała wszystkie zadania.
Przy rozpoczęciu grupy prowadzący prosi, aby wszystkie pary, niezależnie od tego, do ilu miejsc dotrą, po upływie 80 minut od rozpoczęcia wróciły na Rynek Główny (miejsce rozpoczęcia gry).
Podczas gry prowadzący cały czas przebywa na Rynku (miejsce początku i końca gry). Uczestnicy mogą powrócić do niego, jeśli pomimo poszukiwań nie uda im się odnaleźć kolejnej grupy lub jeśli przydarzy się jakiś wypadek. Jeśli jest dwóch prowadzących, drugi powinien przemieszczać się z miejsca do miejsca i kontrolować, czy gra przebiega zgodnie z planem.

Analogiczną grę można stworzyć dla każdej innej miejscowości, pozwalając uczniom samodzielnie i aktywnie odkryć jej historię.

Czas warsztatu: 90 min,
grupa wiekowa: młodzież gimnazjalna lub licealna,
ilość uczestników: 32 (mniejsza ilość wymaga usunięcia jednego miejsca z mapy miasta – likwidacji jednej z kart pracy, należy wtedy na ostatniej karcie zmienić miejsce następnego punktu – na miejsce opisane na pierwszej karcie).

Po warsztatach uczeń będzie potrafił:
- opowiedzieć o historii Zamościa,
- wskazać, jakie grupy kulturowe zamieszkiwały w Zamościu,
- scharakteryzować typowe cechy architektury renesansu,
- opowiedzieć, czym charakteryzuje się synagoga,
- wymienić kilka znanych osób, związanych z Zamościem,
- poruszać się po Starym Mieście w Zamościu, korzystając z planu miasta.

Materiały pomocnicze:
Karty pracy z mapami Zamościa i opisami zaznaczonych na nich miejsc (8 sztuk), karty pracy z mapami Zamościa i zaznaczonymi punktami, gdzie grupy będą się spotykać.

Przebieg warsztatów:

1. Powitanie

Gra rozpoczyna się przed Kolegiatą zamojską. Prowadzący opowiada o początkach miasta Zamościa, wskazuje na charakterystyczne cechy kościoła. Grupa przechodzi na Rynek Główny, gdzie prowadzący wyjaśnia zasady gry, dzieli uczestników na 16 par i pierwszym ośmiu parom rozdaje koperty z kartami pracy (szesnaście identycznych kart w każdej kopercie) oraz mapami, gdzie ma udać się każda z par. Grupy udają się w te miejsca, pozostałych osiem grup czeka aż wcześniejsze grupy znikną z pola widzenia. Wtedy prowadzący rozdaje im pozostałych osiem map (załącznik 9) i wskazówki, w jakie miejsce jaka para ma dojść (załącznik 10). Grupy rozchodzą się i przechodzą z miejsca do miejsca (wskazanego na planie – według opisu gry).

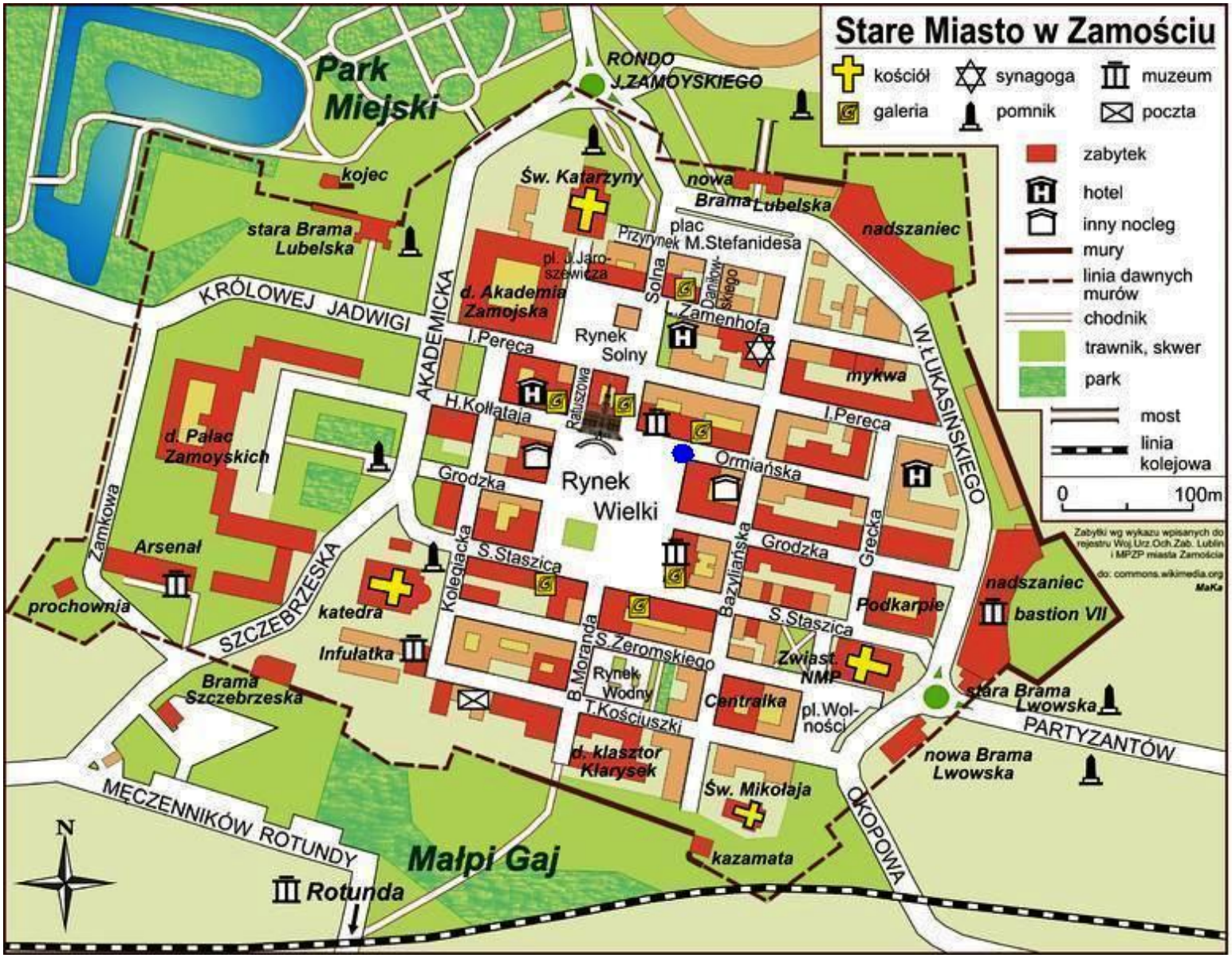

<u>Kamienice w północnej i wschodniej pierzei Rynku Wielkiego</u>, przy ul. Ormiańskiej. Ulica ta została przeznaczona w 1585 r. przez fundatora miasta na osiedlenie się Ormian. Ormianie wnieśli do sztuki Zamościa elementy orientalne, co do dziś jest widoczne w dekoracji fasad ich kamienic. Nr 22 Kamienica zwana „Pod Madonną" została wzniesiona ok. 1640 r. Kamienica nr 26, zwana „Pod Aniołem" to najlepiej zachowana i najbogatsza kamienica ormiańska, wystawiona w latach 1632-34.

Armenia jest pierwszym krajem, który oficjalnie przyjął chrześcijaństwo (w 333 r.). Zostali zaproszeni do Zamościa również ze względu na kontakty handlowe, które dzięki ich obecności miało zyskać miasto.

<u>Zadanie</u>: Proszę powtórzyć jak najwięcej zapamiętanych szczegółów z tekstu i przyjrzeć się kamienicom ormiańskim. Potem trzeba się odwrócić tyłem do kamienic i znaleźć na zdjęciu „błędy" (różnice w porównaniu z oryginalnymi kamienicami).

Następny punkt: <u>Ratusz</u>

Proszę znaleźć i zaznaczyć na zdjęciu 15 różnic.

Karta kontrolna dla prowadzącego

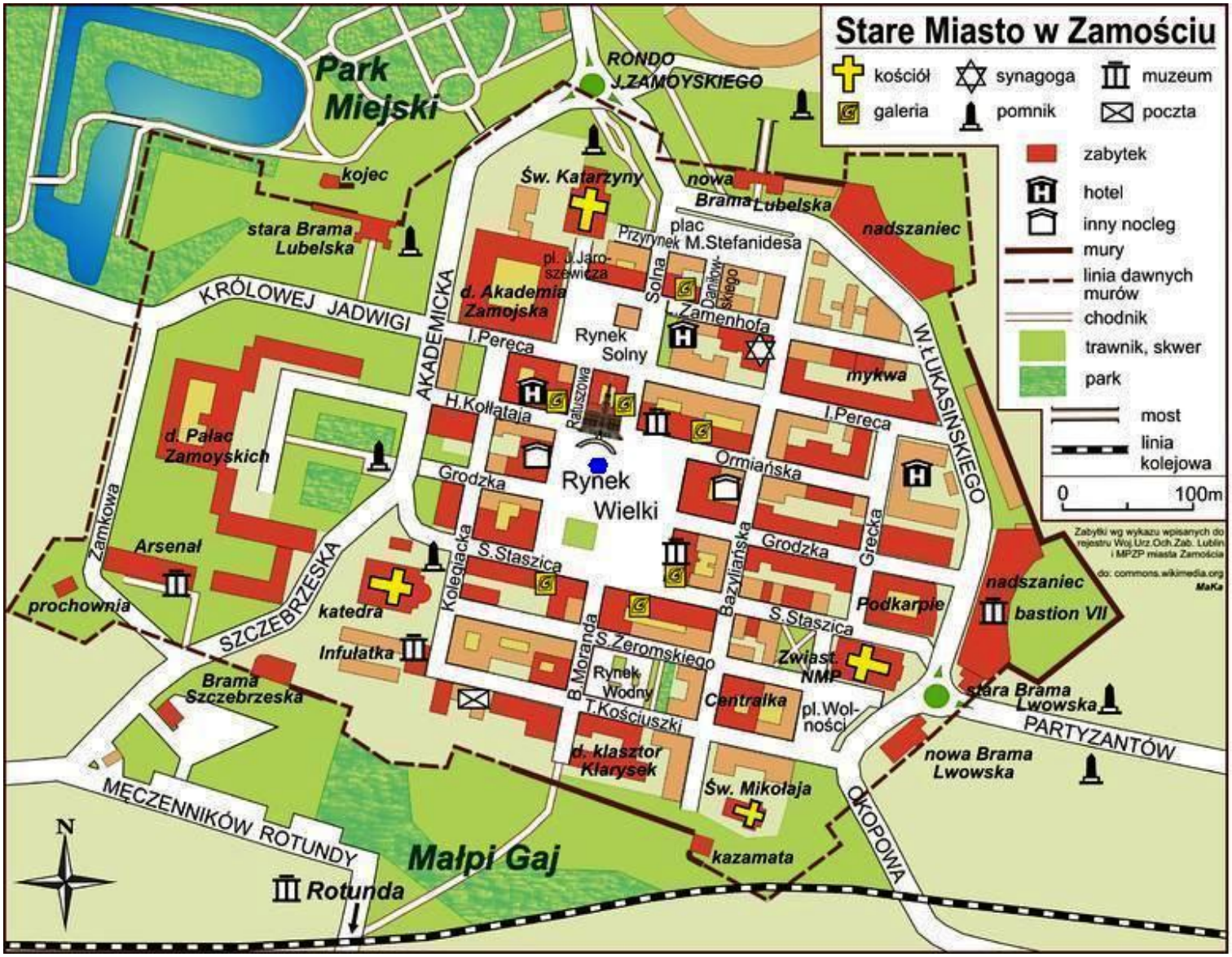

Ratusz

Ratusz, obecnie siedziba Urzędu Miasta, wyróżnia się wyniosłą bryłą ukoronowaną attyką, wieżą zegarową o wysokości 52 m i szerokimi wachlarzowymi schodami od frontu. Jego charakterystyczna bryła powstała w wyniku kilku etapów budowy od XVI do XVIII w.; pod względem stylowym jest niejednorodny, manierystyczno-barokowy.

Nad środkową arkadą schodów został umieszczony w 1937 rzeźbiony kartusz Tomasza Zamoyskiego z ok. 1620. Barokowy portal z XVII w., o uproszczonych formach, zwieńczony jest nowszą tarczą z herbem miasta: św. Tomasz Apostoł trzymający tarczę z 3 włóczniami herbu Jelita Zamoyskich. Po lewej stronie znajduje się tablica upamiętniająca wpis Zamościa na listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO (1992).

Zadanie: Powtórzyć jak najwięcej zapamiętanych szczegółów z tekstu.

Proszę dopasować nazwy detali architektonicznych do ich opisów i wskazać je na rysunku ratusza.

Następny punkt: Stara Brama Lubelska

Fasada	element składający się z dwóch podpór (filarów, kolumn) połączonych łukiem, spiętym w środku kluczem
Filar	ozdobne obramowanie herbu, emblematu, monogramu, napisu lub malowidła, a także motyw ornamentowy w postaci ozdobnej tarczy
Attyka	ścianka wieńcząca budynek, zasłaniająca dach, często z dekoracją, zabezpieczała też sąsiednie budynki w przypadku pożaru
Arkada	główna, frontowa elewacja budynku, wyróżniająca się bogatszą kompozycją architektoniczną i dekoracyjną
Kartusz	pionowa podpora o przekroju wielobocznym lub okrągłym
Hełm	półokrągłe sklepienie w kształcie przypominającym muszlę lub ozdoba architektoniczna o tym kształcie
Koncha	obramienie otworu drzwiowego, urozmaicone rożnymi elementami architektonicznymi i rzeźbiarskimi
Portal	zwieńczenie wieży o konstrukcji drewnianej, murowanej z cegły lub kamienia

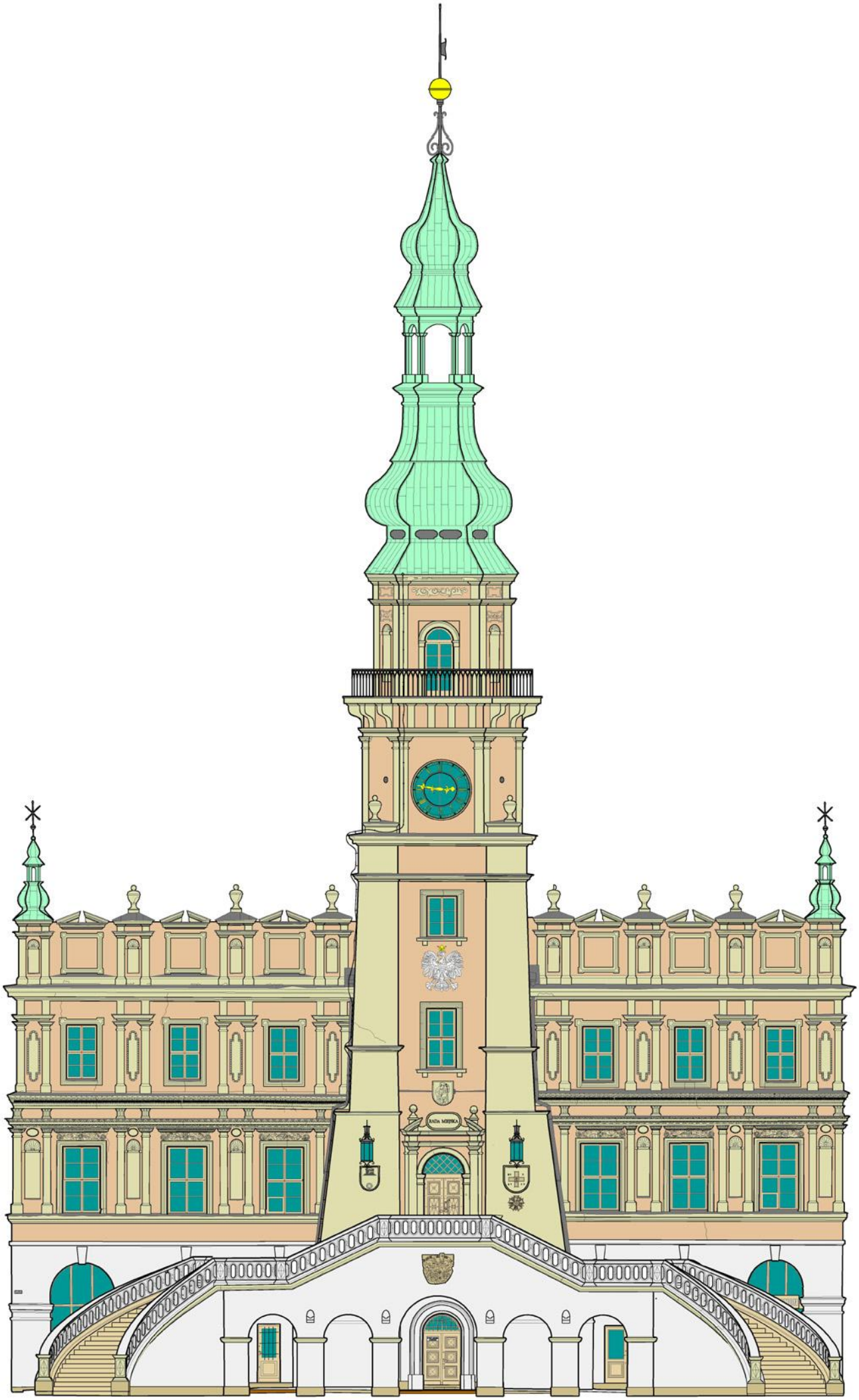
RADA MIEJSKA

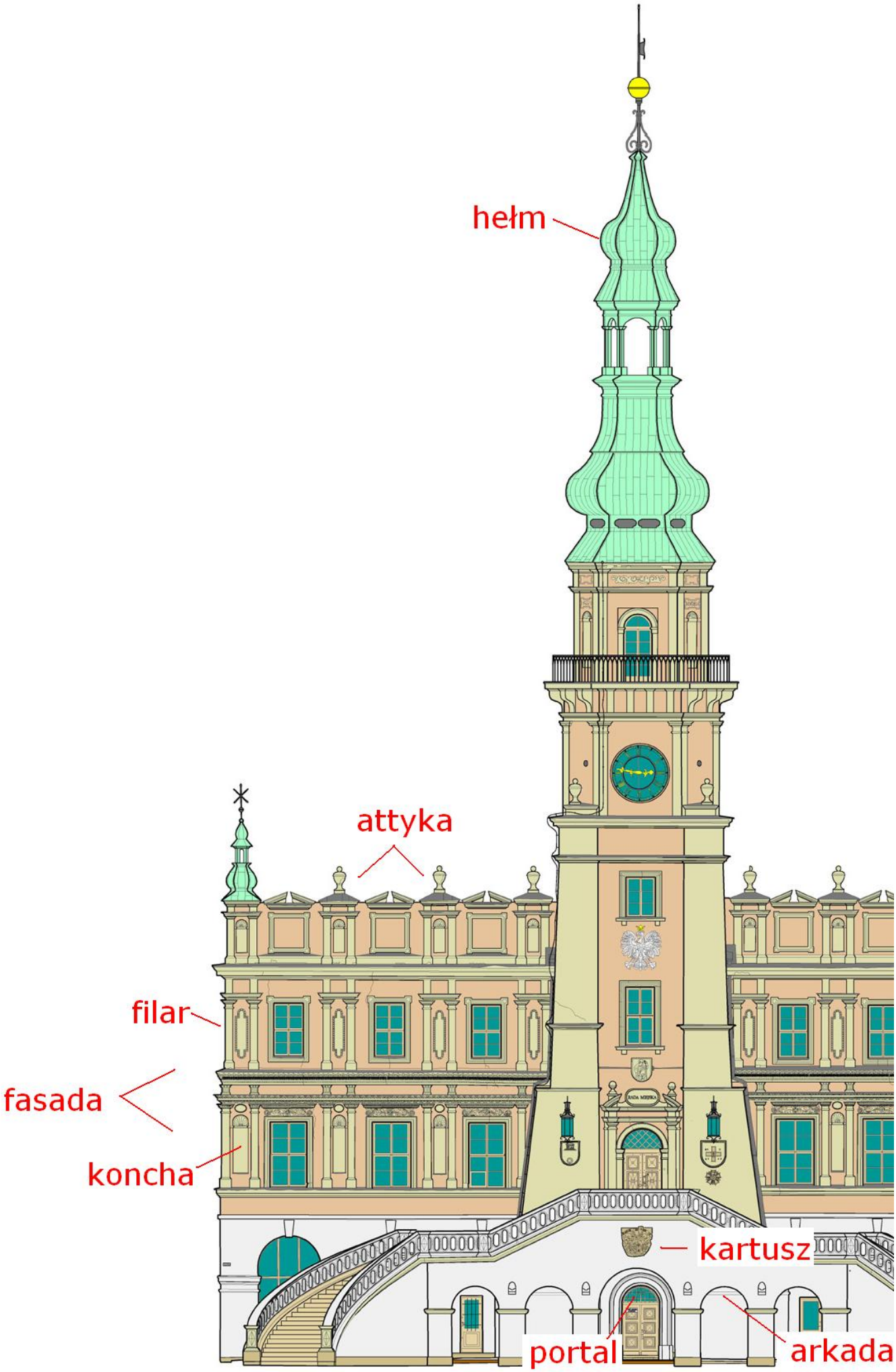

Rysunek poglądowy dla prowadzącego

Załącznik 3.1

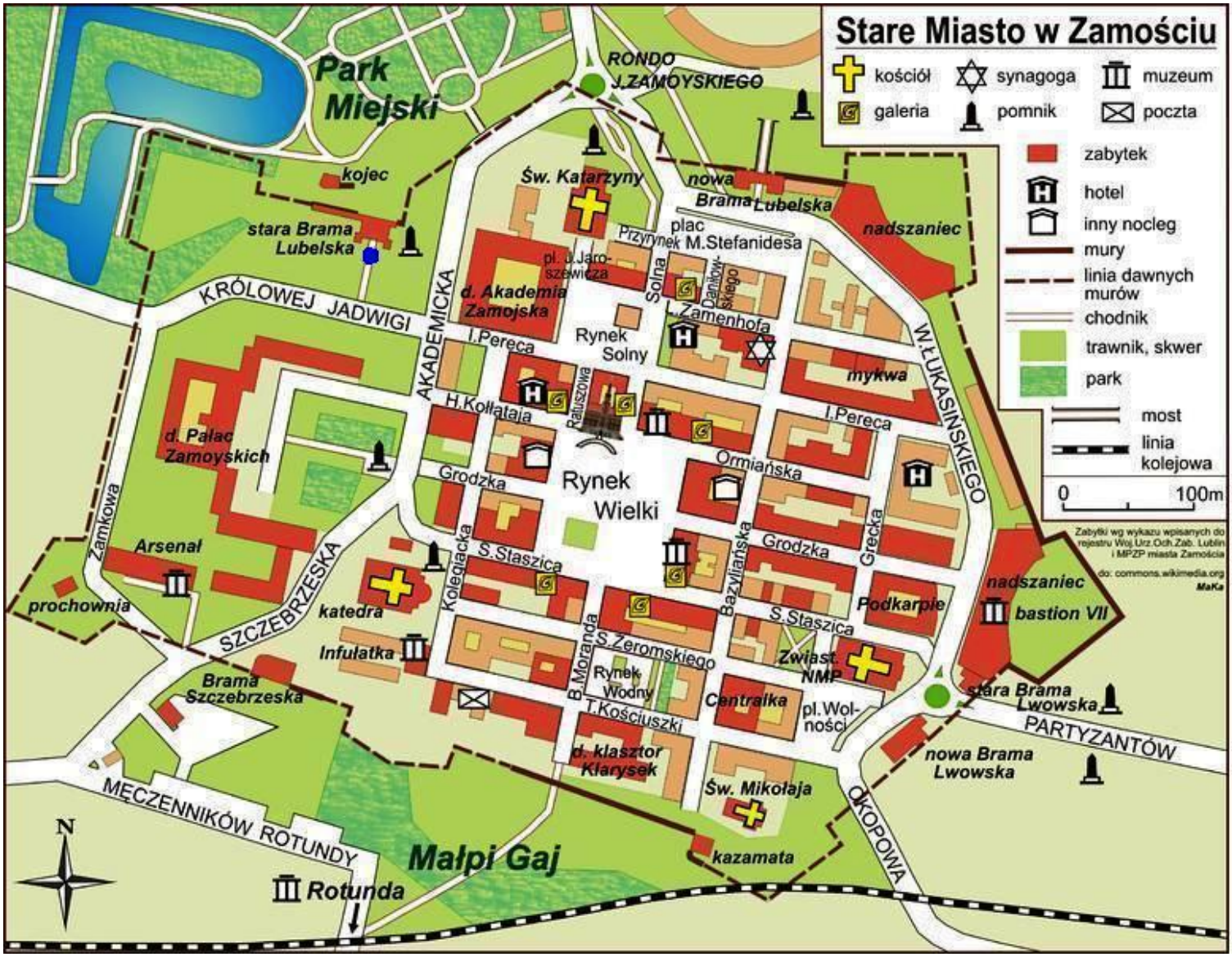

<u>Stara Brama Lubelska</u> – pierwsza brama Zamościa, zamurowana najprawdopodobniej na początku XVII w. w celu wzmocnienia ówczesnej twierdzy.

Bramę zaprojektował Bernardo Morando, oficjalny architekt miasta, sprowadzony przez Jana Zamoyskiego z Włoch.

Na fasadzie bramy widać siedzącą na tronie figurę Polonii w koronie, która na kolanach ma orła, a w prawej dłoni berło.

Po bokach ułożony osobiście przez Jana Zamoyskiego łaciński napis głosi: *Witaj Życiodajna Matko Polsko! Ty nie tylko murami lecz także życiem i krwią masz być przez nas broniona. O Gwiazdo Wolności i Szlachetności, Polsko, witaj.*

Niżej znajduje się herbowy kartusz i napis: *Jan z Zamościa Kanclerz Wielki Królestwa Polskiego i Hetman, generalny wódz wojska z własnych funduszów wystawił.*

<u>Zadanie</u>: Proszę przeczytać o założeniach renesansowego miasta idealnego i napisać, jakie cechy powinno mieć miasto idealne w XXI wieku.

Następny punkt: <u>Akademia Zamojska</u>

Miasto idealne w XVI wieku:

Na wzniesienie miasta-twierdzy Zamościa wybrano teren na niewielkim wzniesieniu, ale otoczony częściowo rozległymi bagnami i rozlewiskami dwóch niewielkich rzek. Podstawą utworzenia planu miasta była figura siedmioboku.

Zgodnie z założeniami teoretyków koncepcji renesansowego miasta idealnego, Zamość miał być „dobry, piękny i wieczny". Potężne mury obronne i fortyfikacje miały stać na straży bezpieczeństwa i zapewnić długowieczność miastu.

Zamość miał charakter wielofunkcyjny:

- **mieścił rezydencję Jana Zamojskiego i jego następców,**
- **był twierdzą z nowoczesnymi fortyfikacjami ,**
- **był ośrodkiem oświaty, kultury, życia religijnego, sądownictwa (Akademia Zamojska, drukarnia, kolegiata, trybunał dla miast ordynacji zamojskiej),**
- **był ośrodkiem rzemiosła i wymiany towarowej skupiających się przy 3 rynkach. Rynek Wielki, Rynek Wodny i Rynek Solny.**

Miasto idealne XXI wieku powinno:

Załącznik 4.1

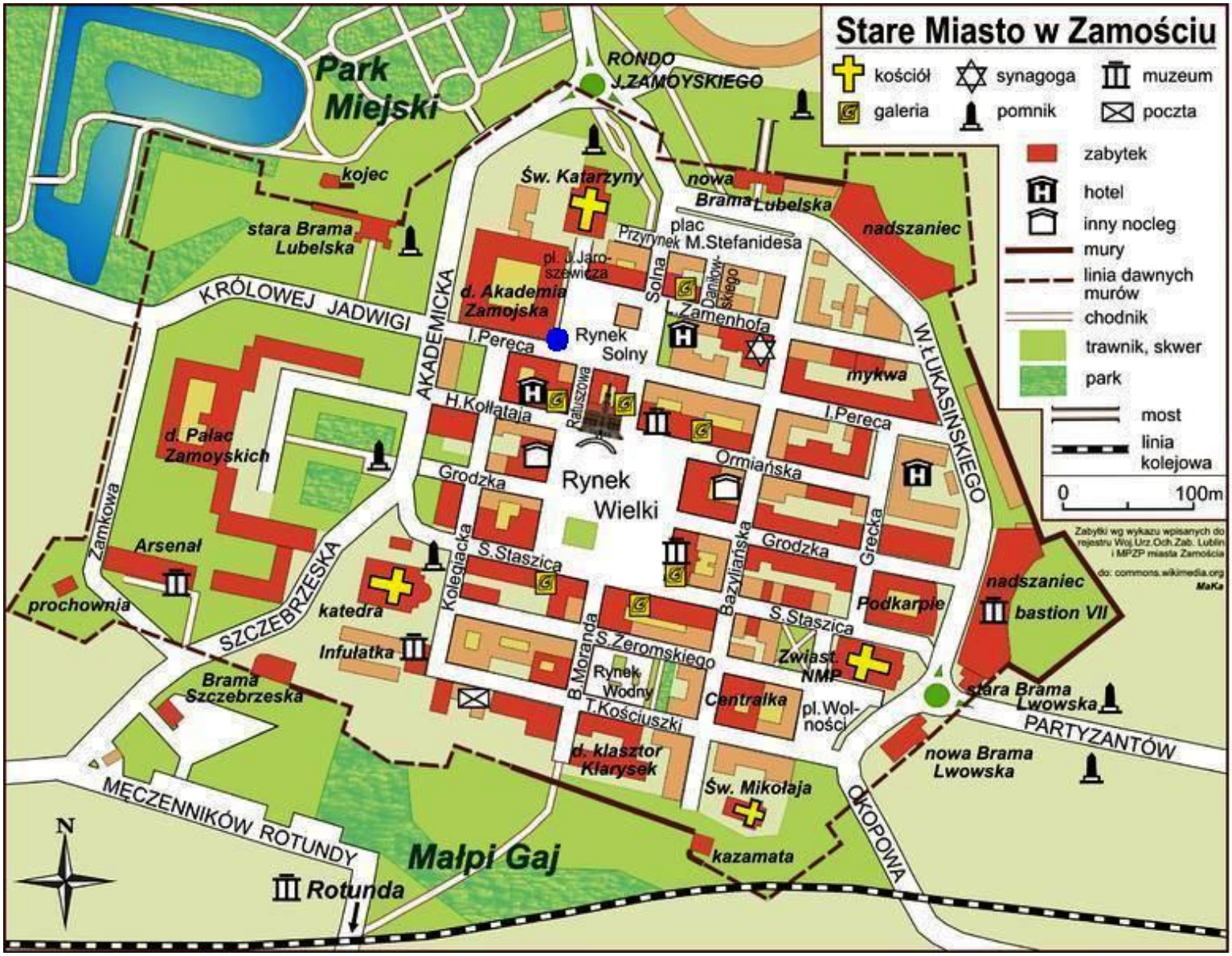

<u>Gmach dawnej Akademii Zamojskiej</u> - wielki piętrowy czworobok, obecnie siedziba I Liceum Ogólnokształcącego im. J. Zamojskiego. W związku z otwarciem w 1594 przez Jana Zamoyskiego Akademii, powstały pierwsze budowle z audytoriami oraz domy dla profesorów i studentów, projektowane przez B. Moranda i usytuowane w północno-zachodniej części miasta. Obecny gmach z dziedzińcem został wzniesiony w drugiej fazie dziejów uczelni w 1639-48 (ukończony dopiero w poł. XVIII w.) W dawnej Akademii Zamojskiej znajdowały się duże sale audytoryjne, kaplica, biblioteka i drukarnia.

Akademia Zamojska w intencji fundatora miała być szkołą obywatelską przeznaczoną dla młodzieży szlacheckiej przygotowującej się do służby państwowej. Studia były dwustopniowe. Językami wykładowymi była łacina i greka. Początkowo zostały utworzone 3 wydziały: filozoficzny, prawniczy i medyczny.

<u>Zadanie</u>: Proszę przeczytać tekst o Janie Zamoyskim i początkach Zamościa, a potem napisać na karcie trzy pytania do tekstu.

Następny punkt: <u>Synagoga</u>

Jan Zamoyski urodził się w 1542 roku. Uczył się w pobliskim Krasnymstawie, a potem w Strasburgu, Paryżu i Padwie. Po powrocie do kraju został sekretarzem królewskim, w wieku 36 lat kanclerzem, a cztery lata później hetmanem wielkim koronnym. Dzierżąc te dwa tytuły był pierwszą postacią po królu. Równie szybko rósł portfel hetmana. W spadku po ojcu dostał 4 i pół wsi, natomiast pod koniec życia jego majątek składał się z 816 wsi, 23 miast i ponad 17 000 km^2 gruntów. Nie bez znaczenia były tu cztery ożenki hetmana z przedstawicielkami znakomitych rodów: Anną Ossolińską, Krystyną Radziwiłłówną, Gryzeldą Batorówną i Barbarą Tarnowską.

Mając 38 lat postanowił, w szczerym polu, wybudować miasto.

Całość zabudowy nawiązywała do koncepcji idealnego miasta-człowieka. Pałac był tu głową, główna ulica łącząca rezydencję z przeciwległym bastionem VII - kręgosłupem, a akademia i katedra płucami, rynek sercem, a służące do obrony bastiony - rękami i nogami.

Budowa miasta postępowała bardzo szybko, a lustracja z 1591 roku, czyli 11 lat po jej rozpoczęciu, mówi o 217 domach i tylko 26 wolnych parcelach. W 1594 roku powstała Akademia Zamojska. W dziele jej tworzenia Zamoyskiemu pomagał inny wybitny polski humanista, poeta Szymon Szymonowic. Wydarzeniu temu towarzyszyło wydanie przez hetmana odezwy ze słynnymi słowami: *Takie będą Rzeczypospolite jakie ich młodzieży chowanie*. Akademia była oczkiem w głowie hetmana i trzecią po krakowskiej i wileńskiej szkołą wyższą w Polsce. Wysoki poziom nauczania spowodował napływ studentów z całej Europy, a Zamość zyskał opinie ośrodka naukowego o europejskiej randze.

Jan Zamoyski zmarł 5 czerwca 1605 r. Jego dzieło kontynuował syn Tomasz Zamoyski – kanclerz wielki koronny.

Pytania do tekstu:

1.

2.

3.

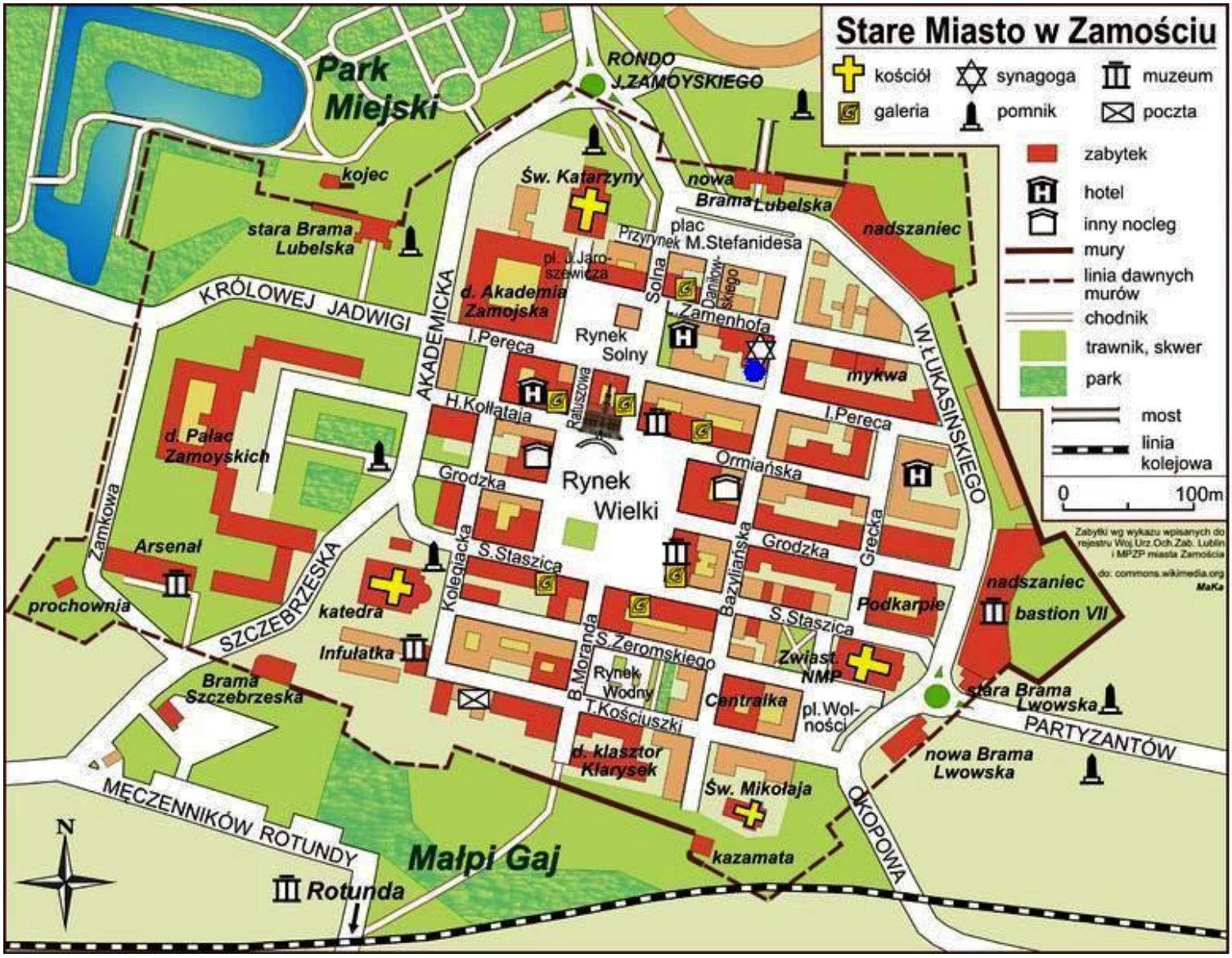

<u>Synagoga</u> (bożnica) w Zamościu została wybudowana w 1620 roku w stylu późnego renesansu.

W połowie XVII wieku od strony południowej i północnej dobudowano niskie babińce (pomieszczenia dla kobiet, które chcą brać udział w modlitwach). W XVIII wieku dodano przedsionek łączący synagogę z domem kahalnym (pomieszczeniem zarządu rady gminy żydowskiej). Kiedyś mieściła się tu także szkoła żydowska.

Do głównej sali modlitewnej z przedsionka prowadzi piękny kamienny portal z XVII wieku.

<u>Zadanie</u>:

Proszę narysować, jak może wyglądać plan synagogi na podstawie tekstu.

Następny punkt: <u>Bastion VII</u>

Proszę przeczytać tekst i na jego podstawie narysować, jak może wyglądać plan synagogi:

Zwykła synagoga jest zazwyczaj większa od pozostałych budynków. Ma kształt prostokąta lub kwadratu, często po jednej ze stron przylega do niej tak zwany babiniec – czyli mniejsze pomieszczenie dla kobiet, oddzielone od głównego pomieszczenia mniejszą ścianą. Babiniec może być też balkonem nad główną salą synagogi.

Do synagogi prowadzi na ogół dziedziniec – mniejszy i niższy od sali synagogi.

Centralne miejsce w synagodze zajmuje bima – podium lub podwyższenie, z którego czytana jest Tora. Wokół bimy ustawione są ławki, tak, aby zgromadzeni byli skierowani w stronę czytającego.

Na wschodniej ścianie synagogi znajduje się Aron Ha Kodesz – ozdobna szafa, w której przechowywana jest Tora przed przeniesieniem do bimy.

W bocznej, znacznie mniejszej sali (w pobliżu Aron Ha Kodesz) gromadzi się stare księgi Tory, których nie wolno wyrzucać.

Przy głównej sali synagogi może znajdować się jeszcze jedno pomieszczenie, w którym będą gromadzone księgi do studiowania.

Rysunek:

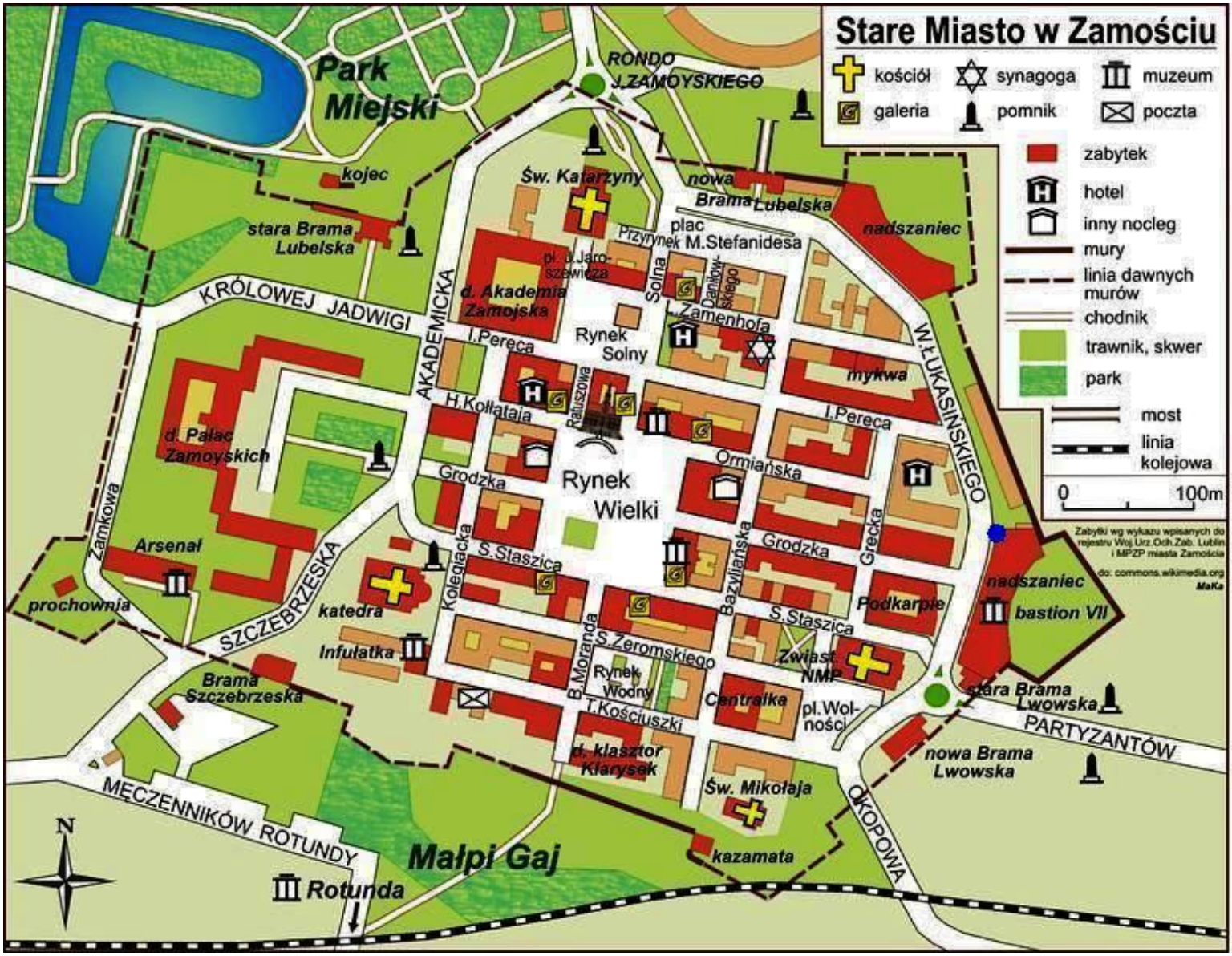

<u>Bastion</u> (ul. W. Łukasińskiego)

Bastion był dziełem fortyfikacyjnym w postaci pięciobocznego, oskarpowanego murem wału lub pełnego masywu ziemnego, wznoszonym na załamaniach obwarowań twierdzy w celu dodatkowej obrony linii umocnień. Takie bastiony stosowano w Europie od 1 poł. XVI w.

Bastion VII - wschodni, nazywany też „Czwartek" lub „Bastion św. Michała" został całkowicie zrekonstruowany w latach 1977-84. Czoła bastionu mają 71 i 77 m długości.

<u>Zadanie</u>:

Proszę podpisać portrety znanych osób związanych z Zamościem i dopasować do każdej z osób jej biogram. Osoby na portretach to:
Jan Sariusz Zamoyski, Jan Sobiepan Zamoyski, Bolesław Leśmian, Róża Luksemburg, Icchak Lejb Perec, Maria Kazimiera (Marysieńka).

Następny punkt: <u>Kościół franciszkanów pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny</u>

 Róża Luksemburg (1870-1919)	III Ordynat zamojski, wojewoda sandomierski, kijowski, podczaszy wielki koronny, generał ziem podolskich, starosta kałuski i rostocki. W 1655 r., z nadejściem potopu szwedzkiego, w przeciwieństwie do większości szlachty, zachował wierność królowi Janowi Kazimierzowi. W 1656 r. dowodził skuteczną obroną Zamościa przed Szwedami. W 1658 poślubił w Marię Kazimierę d`Arquien, późniejszą żonę króla Jana III Sobieskiego. Miał z nią czworo dzieci. Jego przydomek oznacza, iż cenił on sobie niezależność; nie znosił, gdy ktoś narzucał mu własna wolę czy zasady postępowania.
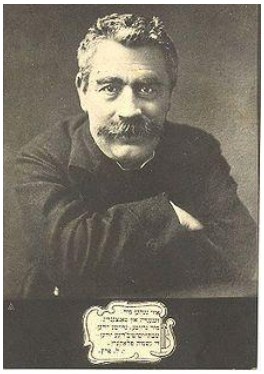 **Icchak Lejb Perec (1852-1915)**	Był jednym z najwybitniejszych polskich poetów. W Zamościu spędził 13 lat, od maja 1922 do maja 1935, pracując jako notariusz. W tym czasie powstały zbiory wierszy „Napój ciernisty” i „Dziejba leśna”. Ponieważ był drobnej postury, a z mieszkania w „Centralce” do, oddalonego o 300 metrów, sądu jeździł dorożką, żartowano, że „przyjeżdżała pusta dorożka, a z niej wysiadał Leśmian”.
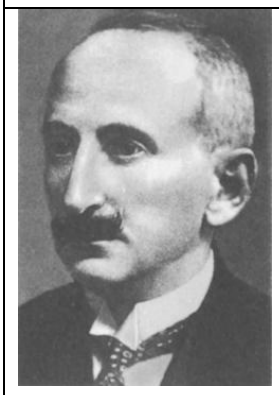 **Bolesław Leśmian (1877-1937)**	Mimo że w Zamościu spędziła tylko 3 pierwsze lata życia, to jest jedyną zamościanką wymienianą we wszystkich encyklopediach. Z Zamościa wraz z rodziną wyjechała do Warszawy, a potem do Niemiec. Była działaczką międzynarodowego ruchu robotniczego, przedstawicielką rewolucyjnego skrzydła II Międzynarodówki, ale krytycznie nastawiona do Lenina i partii bolszewickiej, której zarzucała brak demokracji. W 1918 roku współtworzyła komunistyczna partię Niemiec, a rok później w Berlinie została zamordowana.
1641- 1716) **Maria Kazimiera (Marysieńka**)	Był pisarzem, jednym z najwybitniejszych twórców literatury w języku jidysz. uznany za twórcę nowoczesnej literatury jidisz. Urodzony w Zamościu w rodzinie kupieckiej rodzinie żydowskiej. Studiował on prawo w Warszawie, potem był adwokatem, m.in. Ordynacji Zamojskiej.

 Jan Sobiepan Zamoyski (1627-1665)	Urodziła się w Nevers. Została damą dworu Ludwiki Marii, która wkrótce została królową polską, poślubiwszy króla Władysława IV Wazę. Przybyła do Polski pod koniec 1645 r., mając 4 lata. W 1648 r., wobec trudnej sytuacji w kraju i śmierci króla Władysława IV, owdowiała królowa odesłała siedmioletnią córkę z powrotem do Francji. Tam też, podczas jednej z zabaw dworskich towarzyszących obradom sejmu warszawskiego, poznał ją jej późniejszy mąż i król, Jan Sobieski. 3 marca 1658 r. poślubiła wojewodę sandomierskiego Jana Sobiepana Zamoyskiego, z którym miała czworo dzieci. Zamoyski zmarł jednak w kilka lat po ślubie. Po jego śmierci poślubiła (potajemnie) 14 maja i (oficjalnie) 5 lipca 1665 r. Jana Sobieskiego. Zarówno w opinii współczesnych jak i historyków było to tzw. "małżeństwo z miłości". Drugiemu mężowi urodziła trzynaścioro dzieci. Na królową Polski została koronowana 2 lutego 1676 r., na Wawelu.
 Jan Sariusz Zamoyski (1542-1605)	Kanclerz i hetman wielki koronny, założyciel Zamościa i Ordynacji Zamojskiej. Erudyta, mecenas kultury, znakomity organizator i wódz, jeden z najwybitniejszych ludzi epoki. Pochodził ze średnio zamożnej szlachty, a został pierwszą osobą w państwie po królu..

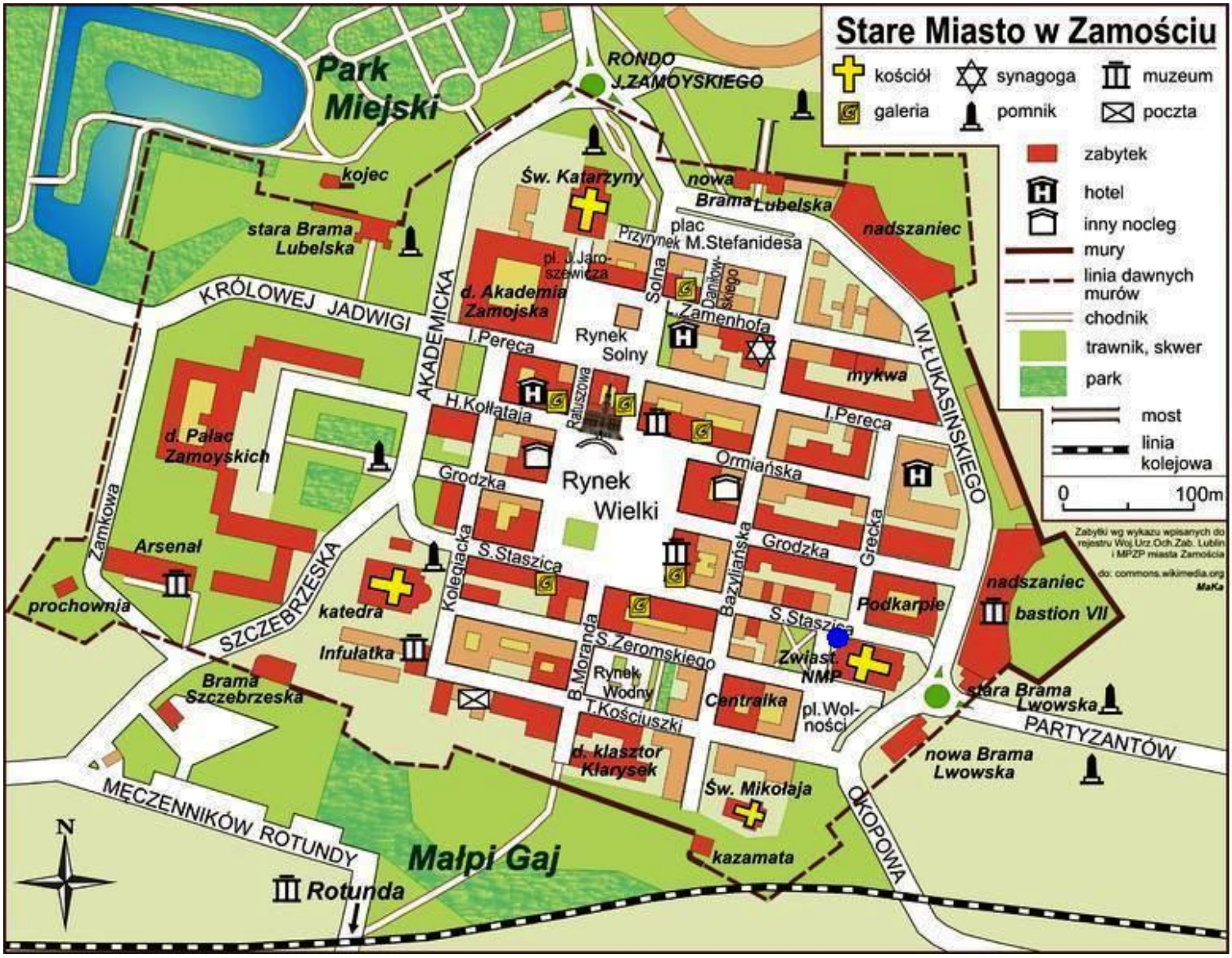

<u>Kościół franciszkanów pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny</u> – największy kościół na Starym Mieście w Zamościu, kościół barokowy, z połowy XVII w.

Świątynia pierwotnie posiadała bardzo wysoki dach ze strzelistymi szczytami, była prawie dwukrotnie wyższa niż obecnie. Zewnętrznie, jak i wysokością nawy głównej przewyższała Kolegiatę. Zaborcy usunęli zakonników, przebudowali kościół na koszary, a później jeszcze zniszczyli wyniosłe szczyty i po wystawnej architekturze pozostało niewiele. Rozebrany został przyległy, zajmujący znaczną część placu klasztor. W 1993 powrócili do kościoła franciszkanie.

<u>Zadanie</u>: Proszę na rysunku zaznaczyć kształt ludzkiego ciała.

Następny punkt: <u>Kamienice w południowej pierzei Rynku Wielkiego</u>

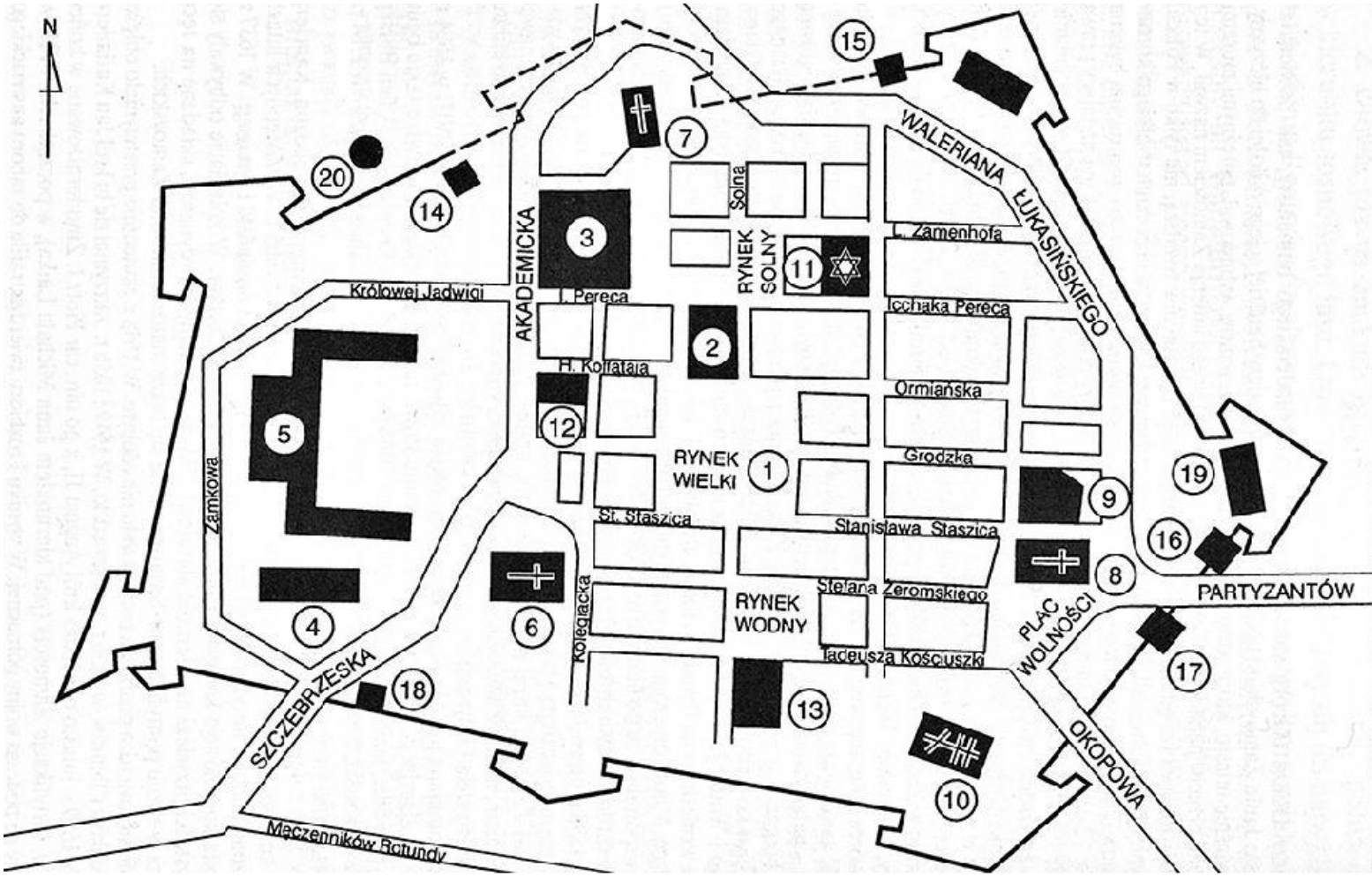

Bernardo Morando wykonał plan Zamościa w kształcie człowieka leżącego na wznak. Jego głowę stanowi pałac, płuca to Akademia Zamojska i kolegiata, serce - ratusz, a kręgosłup to ulica Grodzka, która biegnie wzdłuż całego miasta od Bramy Lwowskiej aż do pałacu. Ręce i nogi (bastiony) bronią dostępu do miasta. Trzy kwadratowe rynki, trzy bramy, trzy gmachy głównych instytucji też tworzą trójcę doskonałą.

Proszę na rysunku zaznaczyć kształt ludzkiego ciała, tak, jak mógł to zrobić Bernardo Morando.

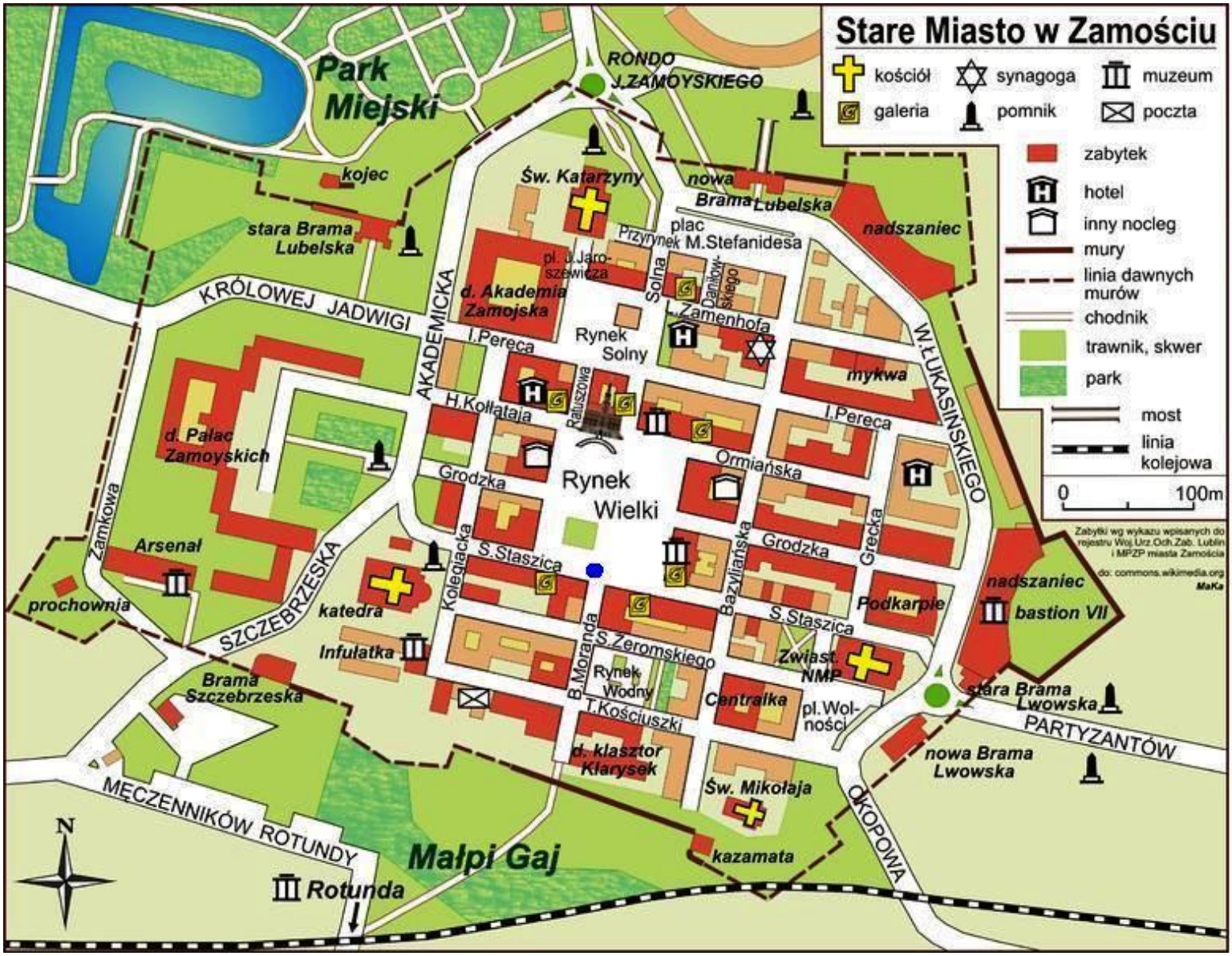

<u>Kamienice w południowej pierzei Rynku Wielkiego</u>, przy ul. Staszica. Tu znajdują się domy piętrowe, najbardziej zbliżone do włoskich wzorców. Kamienica Zamoyskich (nr 23), wzniesiona w latach 1591-99 przez architekta Bernardo Morando była kamienicą wzorcową. Kamienica nr 31 (Turobińska) była wzniesiona w latach 1604-10 wg projektu Moranda dla miasta Turobina do przechowywania cennych depozytów i archiwum miasta.

W kamienicach w zachodniej pierzei Rynku Wielkiego sytuowali mieszkali Grecy i ludzie dworu ordynatów Zamoyskich. W kamienicy o numerze 5 warto zwrócić uwagę na barokową fasadę z wielkimi pilastrami jońskimi i popiersiami Minerwy i Herkulesa.

W jednej z kamienic przy ulicy Żeromskiego od 1922 r do 1935 r. mieszkał Bolesław Leśmian.

Leśmian mawiał o Zamościu, że: „W tym Zamościu w biały dzień możesz położyć się na rynku, możesz spać, nikt nie nadejdzie, nikt nie nadepnie... Jedyni przechodnie to łaciata krowa i dwie kozy spacerujące wzdłuż rynsztoku" – drwił.

<u>Zadanie</u>: W Zamościu powstał tomik poezji Lesmiana „Napój cienisty", z którego pochodzi wiersz „Marsjanie". Proszę zaznaczyć w wierszu neologizmy.

Następny punkt: <u>Kamienice w północnej i wschodniej pierzei Rynku Wielkiego</u>

Bolesław Leśmian „Marsjanie”

Załącznik 8.2

Zagrzmi w niebie okrętów napowietrznych tęt,
Niepokojąc międzygwiezdnych mgieł rozwiewisko.
Zniknie złuda przestrzeni, wyzwolonej z pęt -
Dość pomyśleć, że daleko, a już jest - blisko.

Na oścież się zasrebrzy księżycowy wstęp
Do bożymy - daleczyzny, w szmer i otchłanie -
A dołem - szumy leśne, zgiełk drozdów i zięb -
I na ziemię wylądują zwiewni Marsjanie.

Stopą obcą dotknięta - westchnie ziemi twardź,
I na chwilę to, co ziemskie, chętnie się zaćmi.
Po wiekach wyczekiwań i tych z niebem starć
Spokrewnimy się obłocznie z nowymi braćmi.
(…)
A przywiozą nam z nieba - rozmodlone ćmy,
I zwierzęta zadumane - i zgubne baśnie.
I nagle zrozumiemy, że to jeszcze - my -
Że nie mogło być inaczej - tylko tak właśnie!...
(…)
Słyną z czarów Marsjanki!... Niezgadniona płeć
Od ust naszych je przegrodzi - ledwo snu zasiedzą...
Byle tylko miłować i naglić i chcieć -
A nauczą nowych pieszczot. bo o czymś wiedzą...

Któż się zdoła domyśleć, jaki strach i szał
Pała w oczach, co się w słońcu mienią na opal!
Czym jest wobec tych niebem nasyconych ciał
Nasze ziemskie dziewuszątko i jego - chłopal?...

Z nich jedna - wiem na pewno, że pokocha mnie,
Ku mnie ciałem - wzbronnym światu - występnie spłonie.
Obczyzno, przyswojona w pieszczocie i śnie!...
Tajemnico, co posiadasz - usta i dłonie!

Za jej sen - w mym uścisku, za pieszczotę nóg,
Za wniknięcie pocałunkiem w jej czary żyzne -
Oddam chętnie, natychmiast - na rozstaju dróg -
Żywot wieczny i tę całą - zagrobowiznę!
(…)
A wy, coście szarzyzny uprawiali brzydź
I zbiorową w pyskach złudę srożyli dumnie,
Czy zdołacie tym życiem, co was wydrwi, żyć
I w zawrotny przepych słońca wejść bezrozumnie?

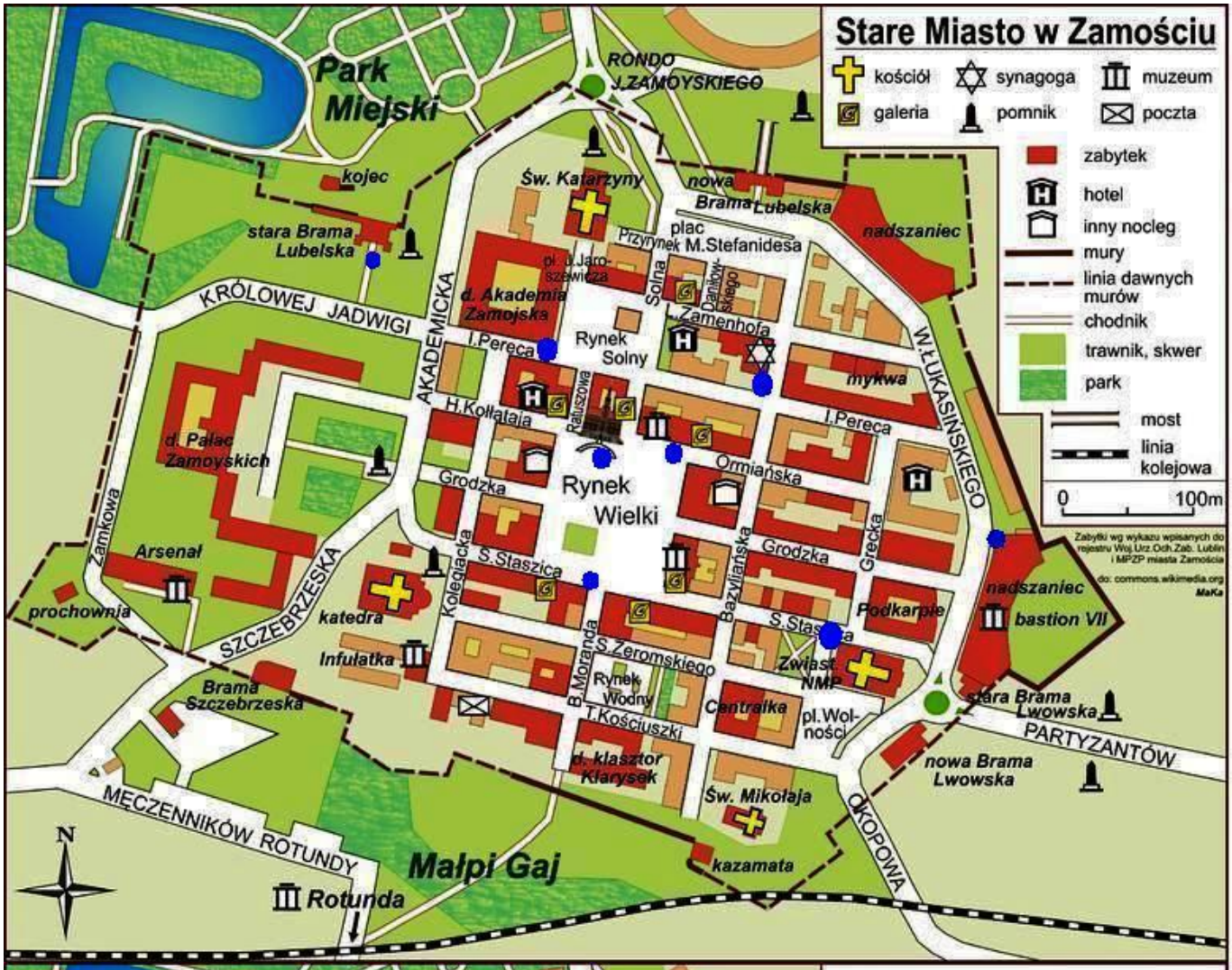
Stare Miasto w Zamościu
kościół
synagoga
muzeum
galeria
pomnik
poczta
zabytek
hotel
inny nocleg
mury
linia dawnych murów
chodnik
trawnik, skwer
park
most
linia kolejowa
0
100m
Zabytki wg wykazu wpisanych do rejestru Woj.Urz.Ochr.Zab. Lublin i MPZP miasta Zamościa
do: commons.wikimedia.org
MaKa
Park Miejski
RONDO J.ZAMOYSKIEGO
kojec
stara Brama Lubelska
Św. Katarzyny
nowa Brama Lubelska
nadszaniec
plac M.Stefanidesa
Przytynek
pl. ŁJaroszewicza
d. Akademia Zamojska
Solna
Danikowskiego
Zamenhofa
KRÓLOWEJ JADWIGI
AKADEMICKA
I.Pereca
Rynek Solny
mykwa
W.ŁUKASIŃSKIEGO
H.Kołłątaja
Ratuszowa
Rynek Wielki
Ormiańska
d. Pałac Zamoyskich
Grodzka
Zamkowa
Arsenał
Kolegiacka
S.Staszica
Bazyliańska
Grecka
nadszaniec
bastion VII
prochownia
SZCZEBRZESKA
katedra
Podkarpie
Infułatka
S.Zeromskiego
B.Moranda
Zwiastu NMP
Brama Szczebrzeska
Rynek Wodny
T.Kościuszki
Centralka
pl.Wolności
stara Brama Lwowska
PARTYZANTÓW
d. klasztor Klarysek
nowa Brama Lwowska
Św. Mikołaja
MĘCZENNIKÓW ROTUNDY
OKOPOWA
Małpi Gaj
kazamata
Rotunda
N

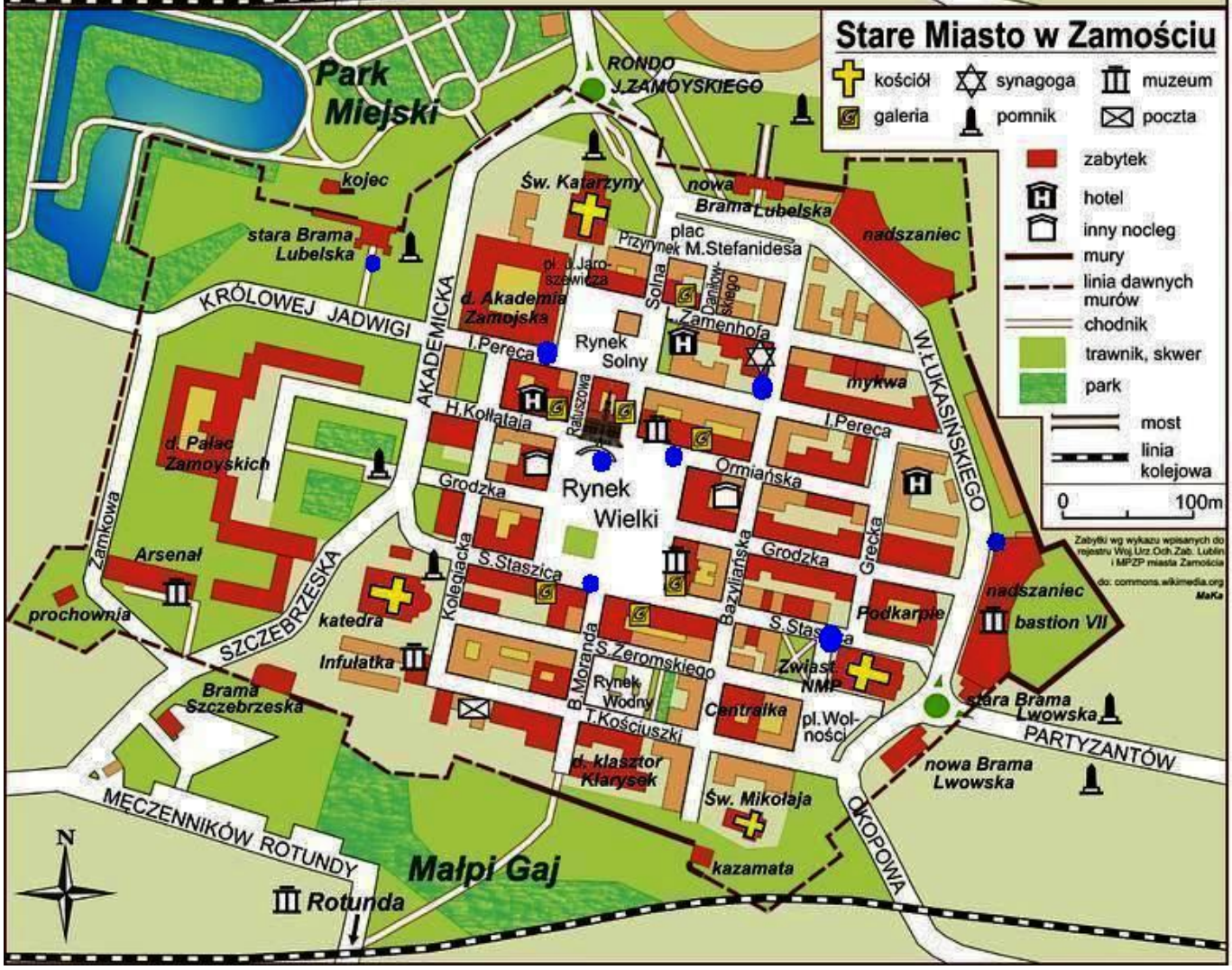
Stare Miasto w Zamościu
kościół
synagoga
muzeum
galeria
pomnik
poczta
zabytek
hotel
inny nocleg
mury
linia dawnych murów
chodnik
trawnik, skwer
park
most
linia kolejowa
0
100m
Zabytki wg wykazu wpisanych do rejestru Woj.Urz.Ochr.Zab. Lublin i MPZP miasta Zamościa
do: commons.wikimedia.org
MaKa
Park Miejski
RONDO J.ZAMOYSKIEGO
kojec
stara Brama Lubelska
Św. Katarzyny
nowa Brama Lubelska
nadszaniec
plac M.Stefanidesa
Przytynek
pl. ŁJaroszewicza
d. Akademia Zamojska
Solna
Danikowskiego
Zamenhofa
KRÓLOWEJ JADWIGI
AKADEMICKA
I.Pereca
Rynek Solny
mykwa
W.ŁUKASIŃSKIEGO
H.Kołłątaja
Ratuszowa
Rynek Wielki
Ormiańska
d. Pałac Zamoyskich
Grodzka
Zamkowa
Arsenał
Kolegiacka
S.Staszica
Bazyliańska
Grecka
nadszaniec
bastion VII
prochownia
SZCZEBRZESKA
katedra
Podkarpie
Infułatka
S.Zeromskiego
B.Moranda
Zwiastu NMP
Brama Szczebrzeska
Rynek Wodny
T.Kościuszki
Centralka
pl.Wolności
stara Brama Lwowska
PARTYZANTÓW
d. klasztor Klarysek
nowa Brama Lwowska
Św. Mikołaja
MĘCZENNIKÓW ROTUNDY
OKOPOWA
Małpi Gaj
kazamata
Rotunda
N

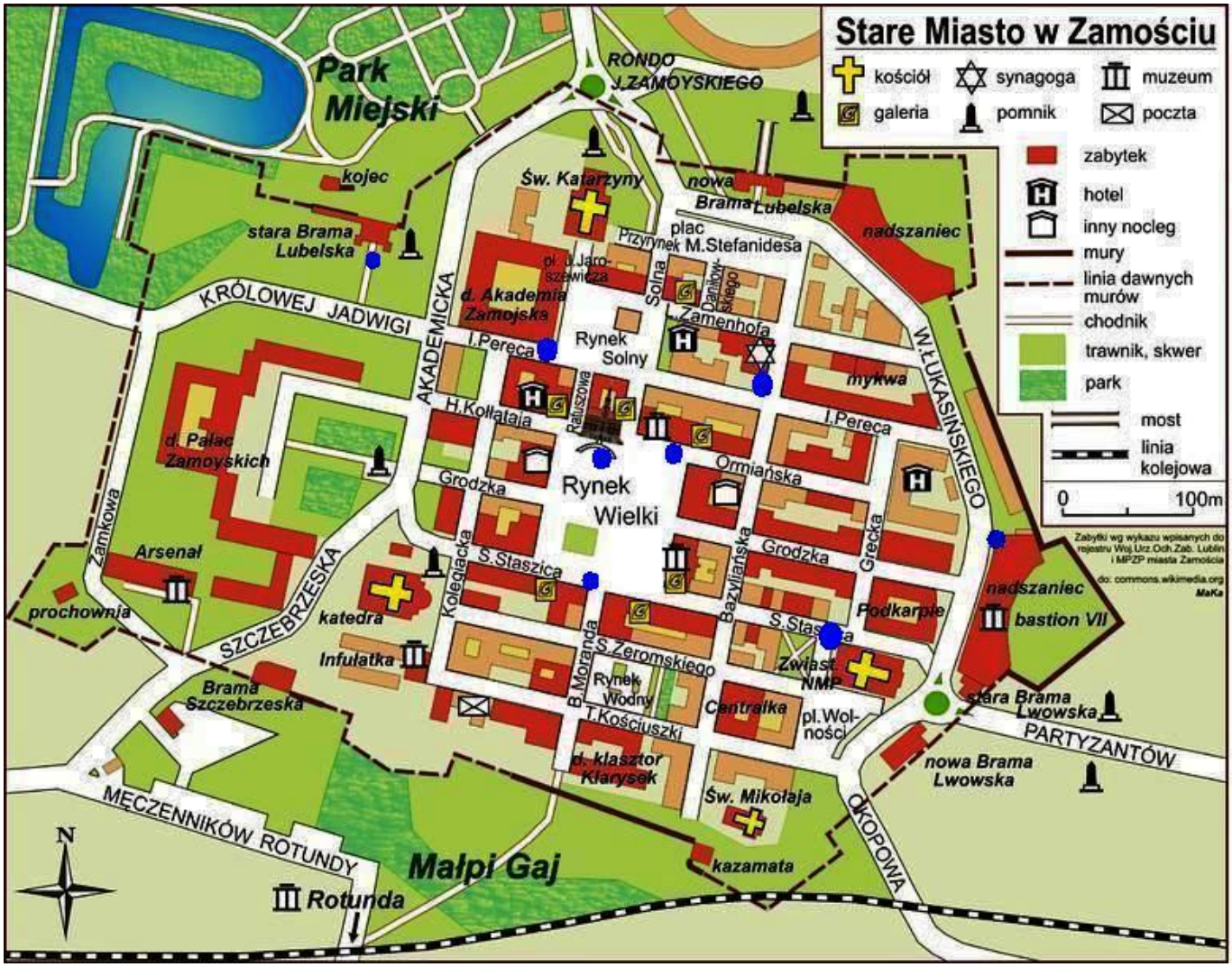
Stare Miasto w Zamościu
kościół
synagoga
muzeum
galeria
pomnik
poczta
zabytek
hotel
inny nocleg
mury
linia dawnych murów
chodnik
trawnik, skwer
park
most
linia kolejowa
0
100m
Park Miejski
RONDO J.ZAMOYSKIEGO
kojec
stara Brama Lubelska
Św. Katarzyny
nowa Brama Lubelska
nadszaniec
plac M.Stefanidesa
Przytynek
pl. B.Jaroszewicza
d. Akademia Zamojska
Solna
Danikowskiego
Zamenhofa
KRÓLOWEJ JADWIGI
AKADEMICKA
I.Pereca
Rynek Solny
mykwa
W.ŁUKASIŃSKIEGO
H.Kołłątaja
Ratuszowa
d. Pałac Zamoyskich
Ormiańska
Rynek Wielki
Grodzka
Zamkowa
Arsenał
Kolegiacka
S.Staszica
Bazyliańska
Grecka
nadszaniec
bastion VII
prochownia
SZCZEBRZESKA
katedra
Podkarpie
Infułatka
B.Moranda
S.Żeromskiego
Zwiastu NMP
Brama Szczebrzeska
Rynek Wodny
T.Kościuszki
Centralka
pl.Wolności
stara Brama Lwowska
PARTYZANTÓW
d. klasztor Klarysek
nowa Brama Lwowska
Św. Mikołaja
MĘCZENNIKÓW ROTUNDY
OKOPOWA
Małpi Gaj
kazamata
Rotunda
N
Zabytki wg wykazu wpisanych do rejestru Woj.Urz.Ochr.Zab. Lublin i MPZP miasta Zamościa
do: commons.wikimedia.org
MaKa

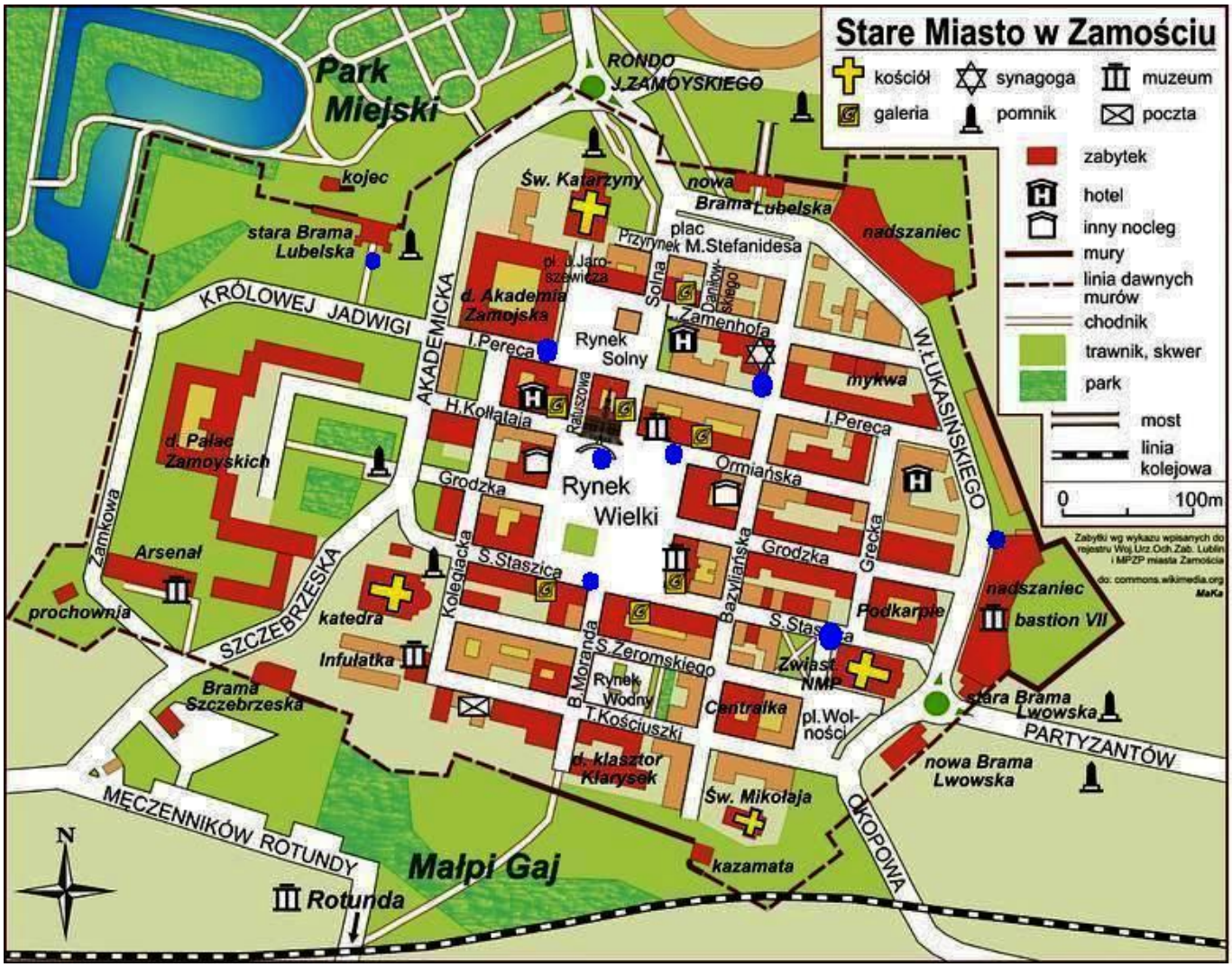
Stare Miasto w Zamościu
kościół
synagoga
muzeum
galeria
pomnik
poczta
zabytek
hotel
inny nocleg
mury
linia dawnych murów
chodnik
trawnik, skwer
park
most
linia kolejowa
0
100m
Park Miejski
RONDO J.ZAMOYSKIEGO
kojec
stara Brama Lubelska
Św. Katarzyny
nowa Brama Lubelska
nadszaniec
plac M.Stefanidesa
Przytynek
pl. B.Jaroszewicza
d. Akademia Zamojska
Solna
Danikowskiego
Zamenhofa
KRÓLOWEJ JADWIGI
AKADEMICKA
I.Pereca
Rynek Solny
mykwa
W.ŁUKASIŃSKIEGO
H.Kołłątaja
Ratuszowa
d. Pałac Zamoyskich
Ormiańska
Rynek Wielki
Grodzka
Zamkowa
Arsenał
Kolegiacka
S.Staszica
Bazyliańska
Grecka
nadszaniec
bastion VII
prochownia
SZCZEBRZESKA
katedra
Podkarpie
Infułatka
B.Moranda
S.Żeromskiego
Zwiastu NMP
Brama Szczebrzeska
Rynek Wodny
T.Kościuszki
Centralka
pl.Wolności
stara Brama Lwowska
PARTYZANTÓW
d. klasztor Klarysek
nowa Brama Lwowska
Św. Mikołaja
MĘCZENNIKÓW ROTUNDY
OKOPOWA
Małpi Gaj
kazamata
Rotunda
N
Zabytki wg wykazu wpisanych do rejestru Woj.Urz.Ochr.Zab. Lublin i MPZP miasta Zamościa
do: commons.wikimedia.org
MaKa

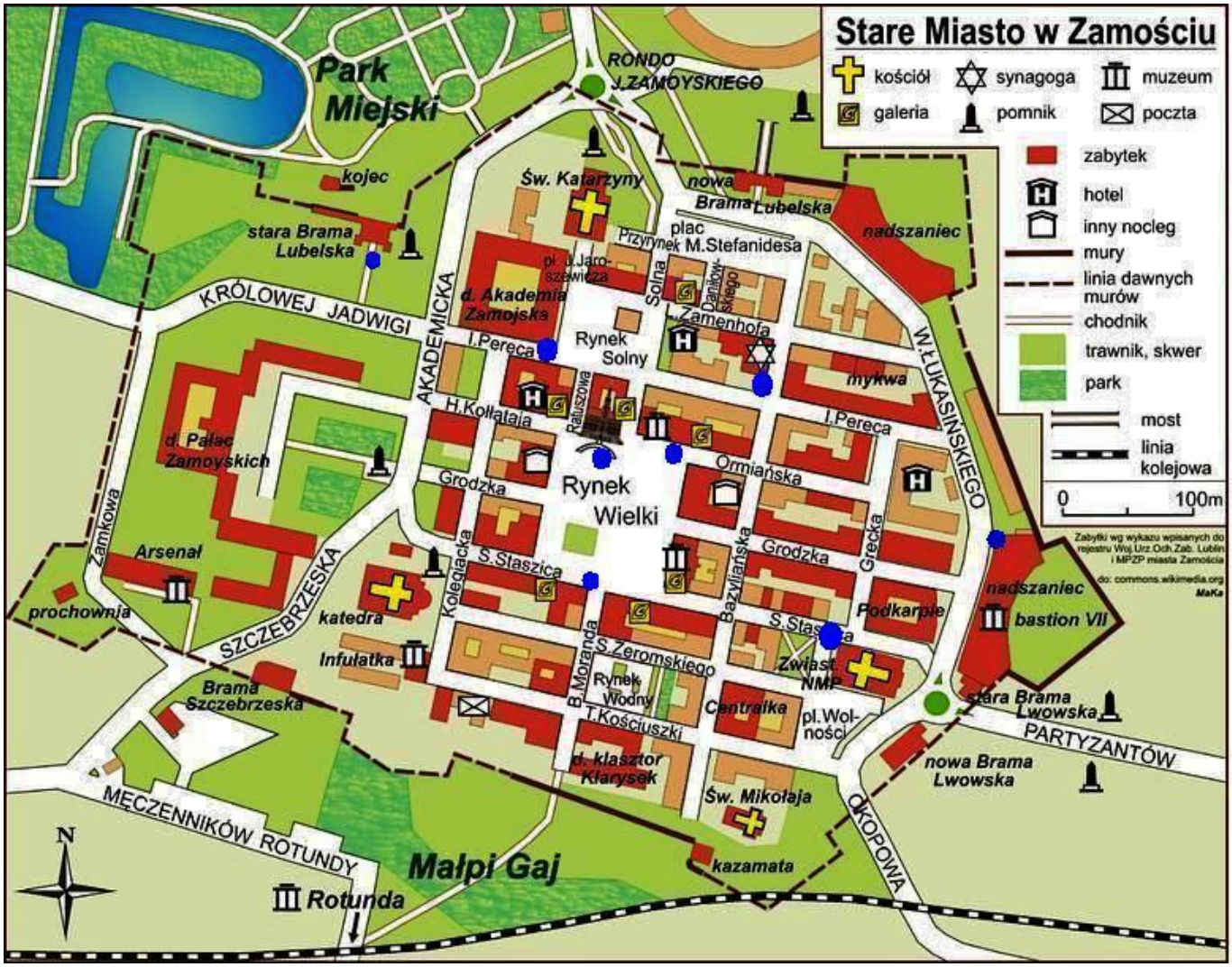
Stare Miasto w Zamościu
kościół
synagoga
muzeum
galeria
pomnik
poczta
zabytek
hotel
inny nocleg
mury
linia dawnych murów
chodnik
trawnik, skwer
park
most
linia kolejowa
0
100m
Park Miejski
RONDO J.ZAMOYSKIEGO
kojec
stara Brama Lubelska
Św. Katarzyny
nowa Brama Lubelska
nadszaniec
plac M.Stefanidesa
Przytynek
pl. B.Jaroszewicza
d. Akademia Zamojska
Solna
Danikowskiego
Zamenhofa
KRÓLOWEJ JADWIGI
AKADEMICKA
I.Pereca
Rynek Solny
mykwa
W.ŁUKASIŃSKIEGO
H.Kołłątaja
Ratuszowa
d. Pałac Zamoyskich
Ormiańska
Rynek Wielki
Grodzka
Zamkowa
Arsenał
Kolegiacka
S.Staszica
Bazyliańska
Grecka
nadszaniec
bastion VII
prochownia
SZCZEBRZESKA
katedra
Podkarpie
Infułatka
B.Moranda
S.Żeromskiego
Zwiastu NMP
Brama Szczebrzeska
Rynek Wodny
T.Kościuszki
Centralka
pl.Wolności
stara Brama Lwowska
PARTYZANTÓW
d. klasztor Klarysek
nowa Brama Lwowska
Św. Mikołaja
MĘCZENNIKÓW ROTUNDY
OKOPOWA
Małpi Gaj
kazamata
Rotunda
N
Zabytki wg wykazu wpisanych do rejestru Woj.Urz.Ochr.Zab. Lublin i MPZP miasta Zamościa
do: commons.wikimedia.org
MaKa

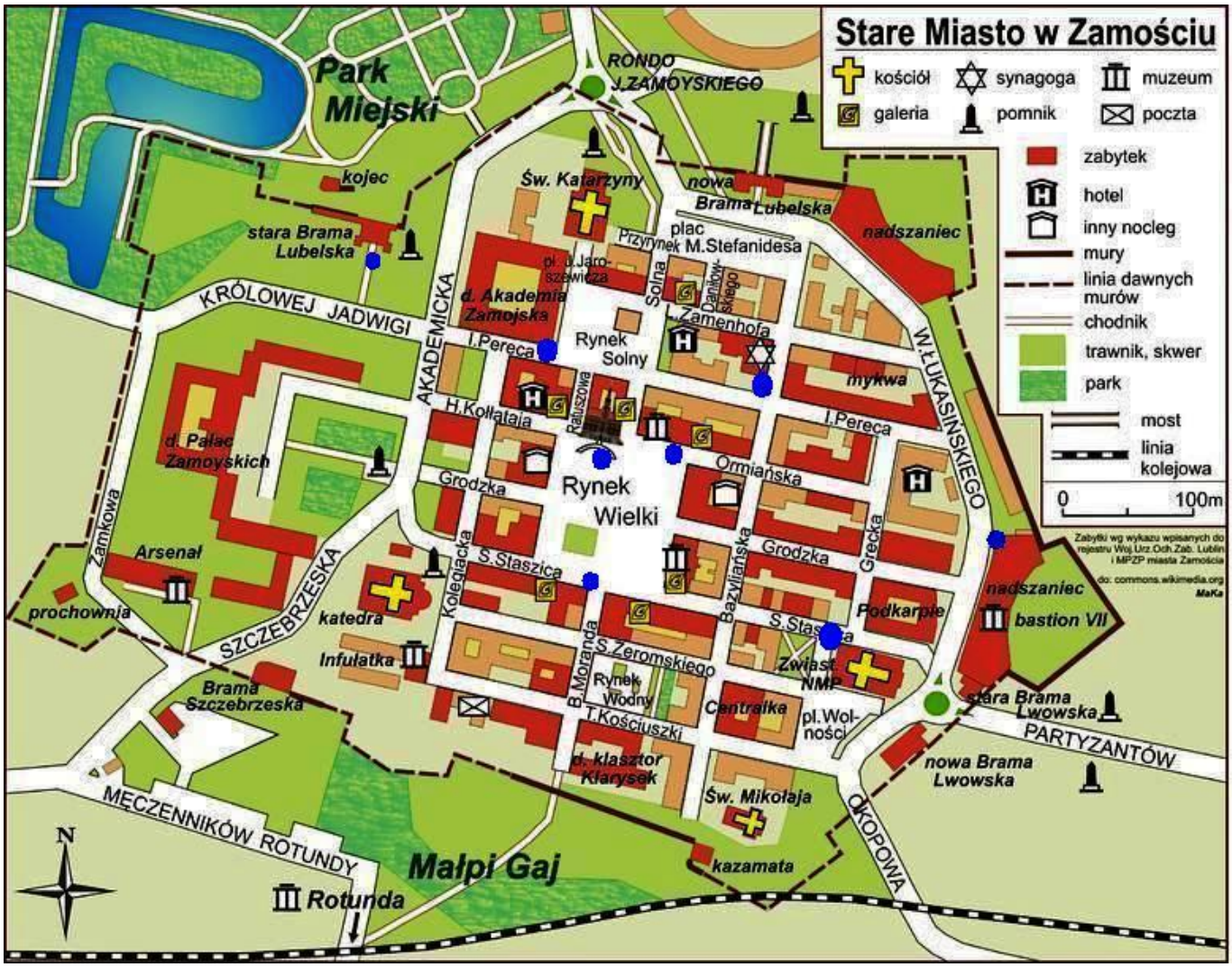
Stare Miasto w Zamościu
kościół
synagoga
muzeum
galeria
pomnik
poczta
zabytek
hotel
inny nocleg
mury
linia dawnych murów
chodnik
trawnik, skwer
park
most
linia kolejowa
0
100m
Park Miejski
RONDO J.ZAMOYSKIEGO
kojec
stara Brama Lubelska
Św. Katarzyny
nowa Brama Lubelska
nadszaniec
plac M.Stefanidesa
Przytynek
pl. B.Jaroszewicza
d. Akademia Zamojska
Solna
Danikowskiego
Zamenhofa
KRÓLOWEJ JADWIGI
AKADEMICKA
I.Pereca
Rynek Solny
mykwa
W.ŁUKASIŃSKIEGO
H.Kołłątaja
Ratuszowa
d. Pałac Zamoyskich
Ormiańska
Rynek Wielki
Grodzka
Zamkowa
Arsenał
Kolegiacka
S.Staszica
Bazyliańska
Grecka
nadszaniec
bastion VII
prochownia
SZCZEBRZESKA
katedra
Podkarpie
Infułatka
B.Moranda
S.Żeromskiego
Zwiastu NMP
Brama Szczebrzeska
Rynek Wodny
T.Kościuszki
Centralka
pl.Wolności
stara Brama Lwowska
PARTYZANTÓW
d. klasztor Klarysek
nowa Brama Lwowska
Św. Mikołaja
MĘCZENNIKÓW ROTUNDY
OKOPOWA
Małpi Gaj
kazamata
Rotunda
N
Zabytki wg wykazu wpisanych do rejestru Woj.Urz.Ochr.Zab. Lublin i MPZP miasta Zamościa
do: commons.wikimedia.org
MaKa

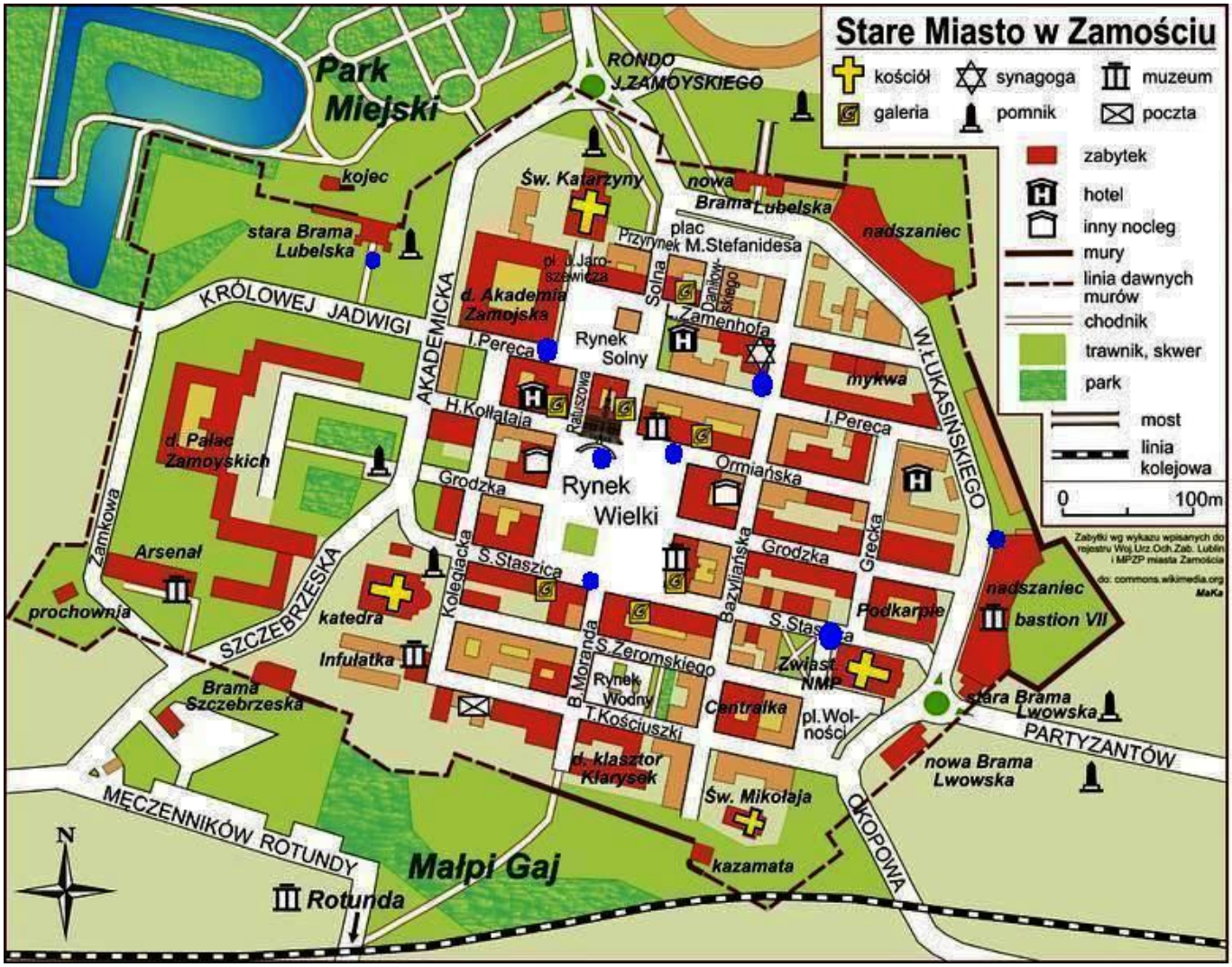
Stare Miasto w Zamościu
kościół
synagoga
muzeum
galeria
pomnik
poczta
zabytek
hotel
inny nocleg
mury
linia dawnych murów
chodnik
trawnik, skwer
park
most
linia kolejowa
0
100m
Park Miejski
RONDO J.ZAMOYSKIEGO
kojec
stara Brama Lubelska
Św. Katarzyny
nowa Brama Lubelska
nadszaniec
plac M.Stefanidesa
Przytynek
pl. B.Jaroszewicza
d. Akademia Zamojska
Solna
Danikowskiego
Zamenhofa
KRÓLOWEJ JADWIGI
AKADEMICKA
I.Pereca
Rynek Solny
mykwa
W.ŁUKASIŃSKIEGO
H.Kołłątaja
Ratuszowa
d. Pałac Zamoyskich
Ormiańska
Rynek Wielki
Grodzka
Zamkowa
Arsenał
Kolegiacka
S.Staszica
Bazyliańska
Grecka
nadszaniec
bastion VII
prochownia
SZCZEBRZESKA
katedra
Podkarpie
Infułatka
B.Moranda
S.Żeromskiego
Zwiastu NMP
Brama Szczebrzeska
Rynek Wodny
T.Kościuszki
Centralka
pl.Wolności
stara Brama Lwowska
PARTYZANTÓW
d. klasztor Klarysek
nowa Brama Lwowska
Św. Mikołaja
MĘCZENNIKÓW ROTUNDY
OKOPOWA
Małpi Gaj
kazamata
Rotunda
N
Zabytki wg wykazu wpisanych do rejestru Woj.Urz.Ochr.Zab. Lublin i MPZP miasta Zamościa
do: commons.wikimedia.org
MaKa

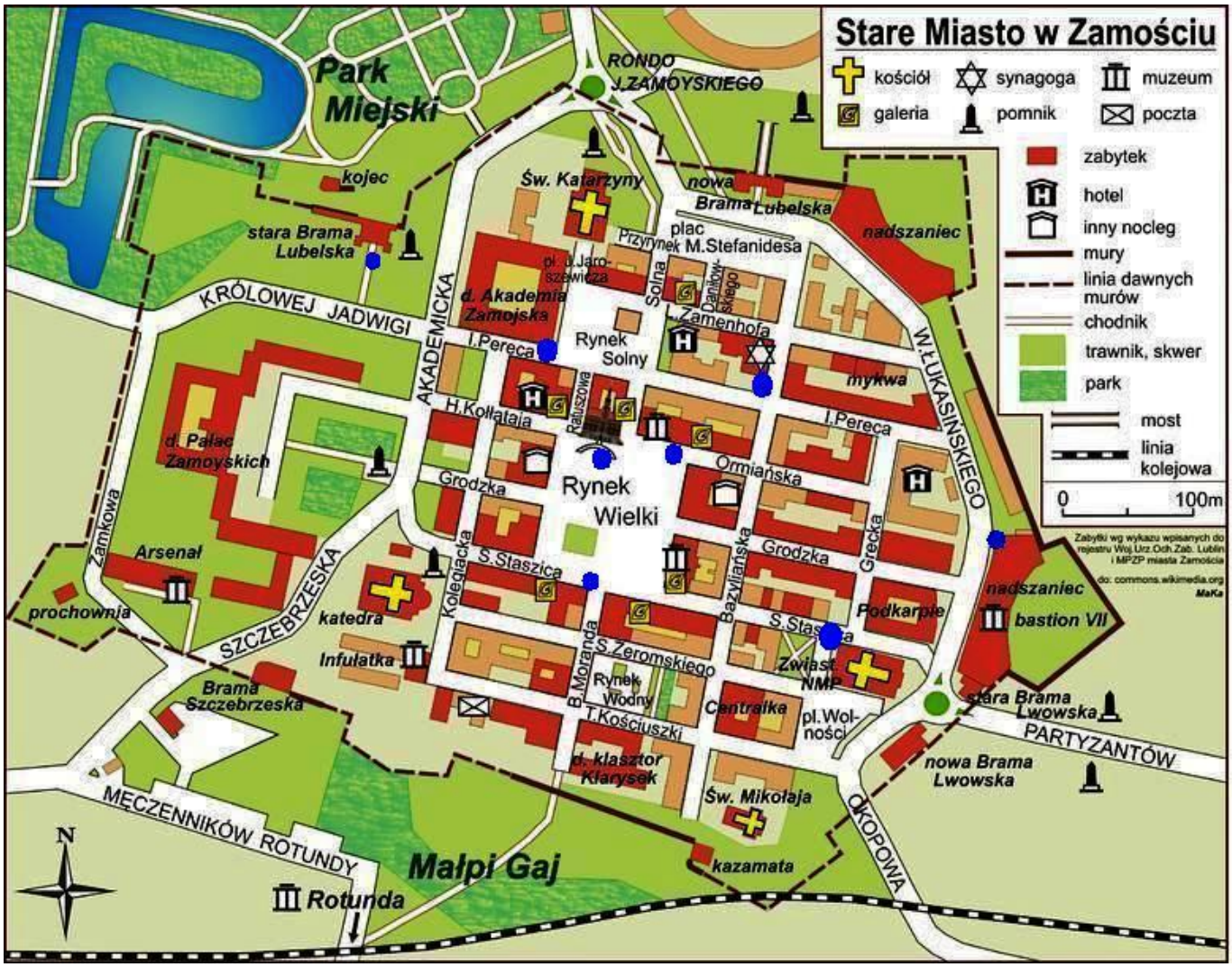
Stare Miasto w Zamościu
kościół
synagoga
muzeum
galeria
pomnik
poczta
zabytek
hotel
inny nocleg
mury
linia dawnych murów
chodnik
trawnik, skwer
park
most
linia kolejowa
0
100m
Park Miejski
RONDO J.ZAMOYSKIEGO
kojec
stara Brama Lubelska
Św. Katarzyny
nowa Brama Lubelska
nadszaniec
plac M.Stefanidesa
Przytynek
pl. B.Jaroszewicza
d. Akademia Zamojska
Solna
Danikowskiego
Zamenhofa
KRÓLOWEJ JADWIGI
AKADEMICKA
I.Pereca
Rynek Solny
mykwa
W.ŁUKASIŃSKIEGO
H.Kołłątaja
Ratuszowa
d. Pałac Zamoyskich
Ormiańska
Rynek Wielki
Grodzka
Zamkowa
Arsenał
Kolegiacka
S.Staszica
Bazyliańska
Grecka
nadszaniec
bastion VII
prochownia
SZCZEBRZESKA
katedra
Podkarpie
Infułatka
B.Moranda
S.Żeromskiego
Zwiastu NMP
Brama Szczebrzeska
Rynek Wodny
T.Kościuszki
Centralka
pl.Wolności
stara Brama Lwowska
PARTYZANTÓW
d. klasztor Klarysek
nowa Brama Lwowska
Św. Mikołaja
MĘCZENNIKÓW ROTUNDY
OKOPOWA
Małpi Gaj
kazamata
Rotunda
N
Zabytki wg wykazu wpisanych do rejestru Woj.Urz.Ochr.Zab. Lublin i MPZP miasta Zamościa
do: commons.wikimedia.org
MaKa

Następny punkt:
Kamienice w północnej i wschodniej pierzei Rynku Wielkiego

Następny punkt: Kamienice w południowej pierzei Rynku Wielkiego

Następny punkt:
Kościół franciszkanów pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny

Następny punkt: Bastion VII

Następny punkt: Synagoga

Następny punkt: Akademia Zamojska

Następny punkt: Stara Brama Lubelska

Następny punkt: Ratusz